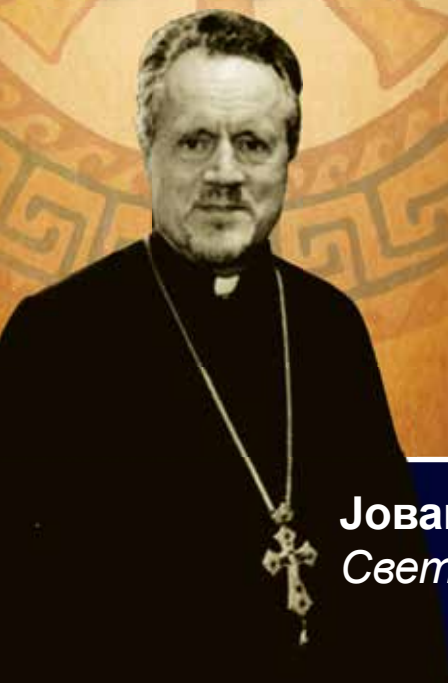

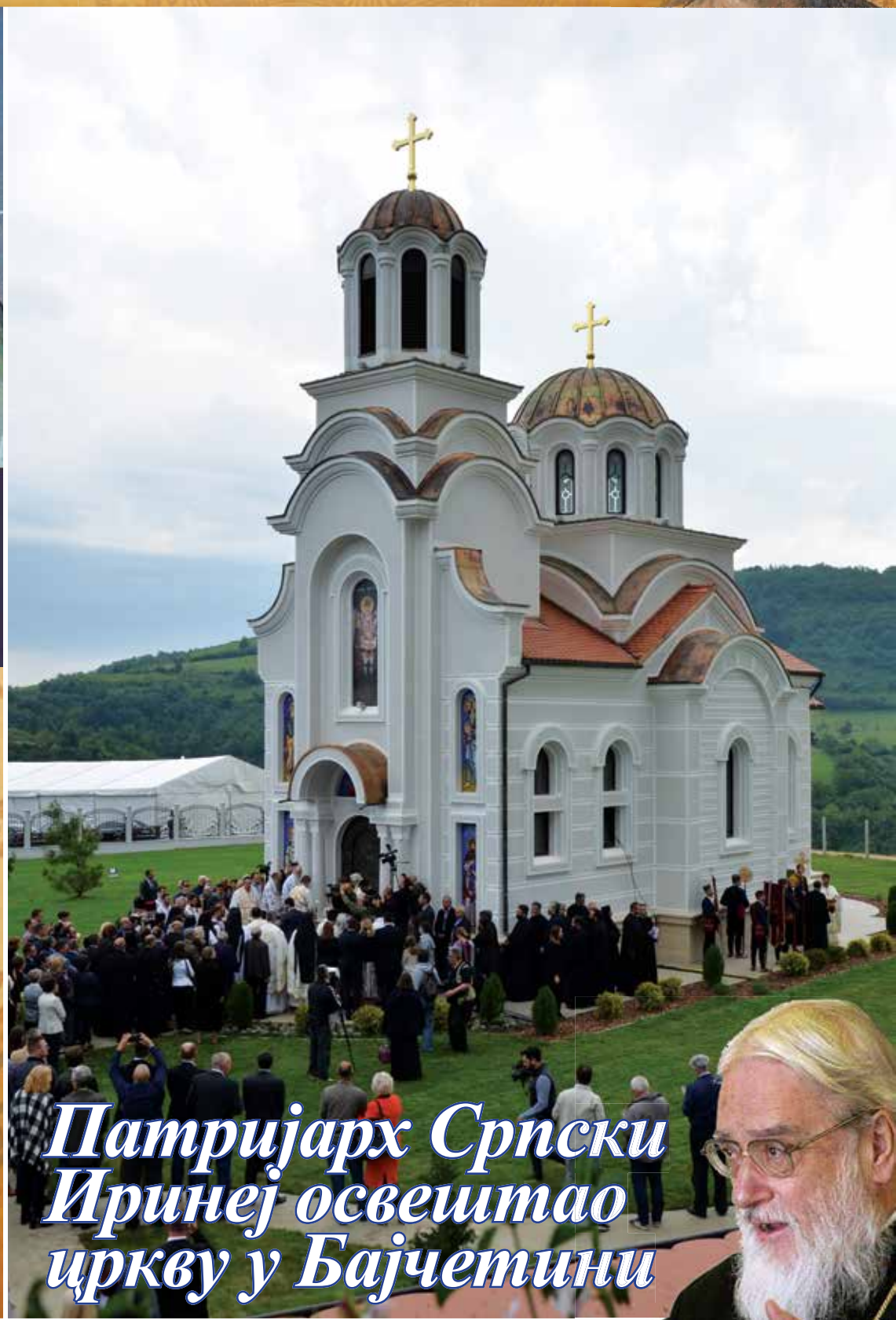

*Канон Пресветом
Духу Утешитељу
преподобног
Максима Грка*

**Освештани
цркве у
Колару и
манастиру
Грнчарици**

Јован Мајендорф
Свети Дух као Бог

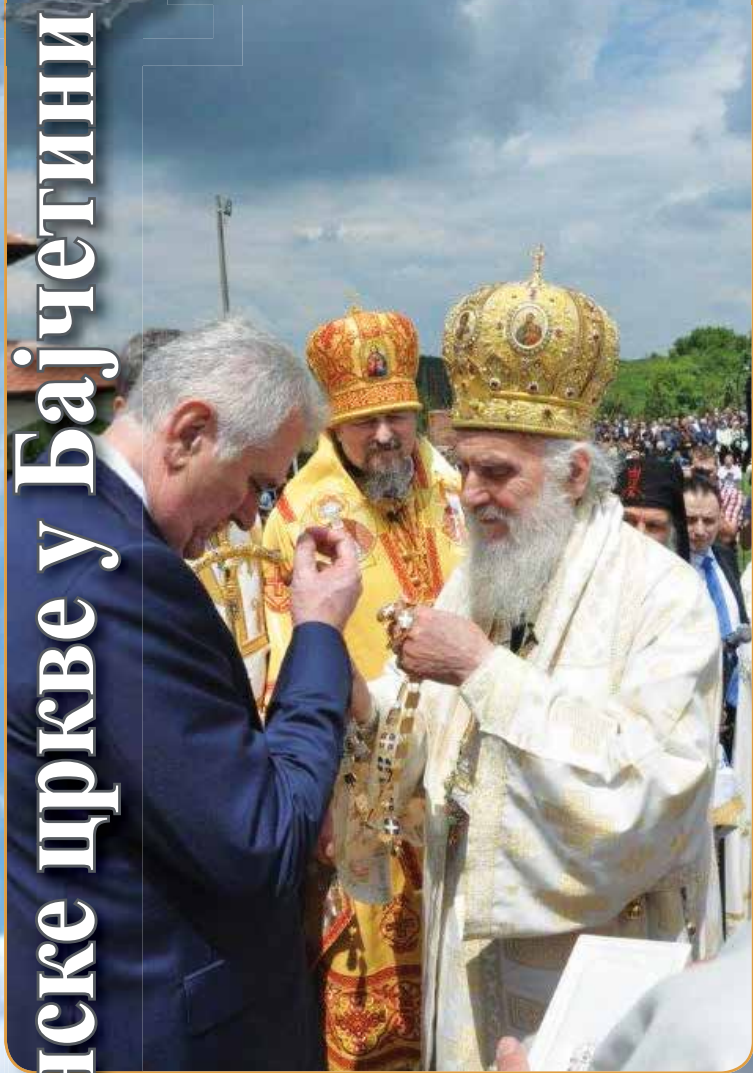
**Патријарх Српски
Иринеј освештао
цркву у Бајчетини**

Калист (Вер)
*Волим, дакле
постојим*

фото репортажа

Освећење задужбинске цркве у Бајчетини

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ **231** **Каленик**

Јован Мајендорф
Свети Дух као Бог
стр. 2

Канон божанственом и поклоњења достојном Пресветом Духу Утешитељу преподобног Максима Грка

стр. 7

Митрополит Калист (Вер)
Волим, дакле постојим
стр. 12

Георгије Федотов, Света Женевјева и Свети Симеон Столпник.....	14
Патријарх Српски освештао задужбинску цркву у Бајчетини.....	20
Освештана црква у Колару крај Јагодине.....	22
Освештана црква Светог великомученика Георгија у манастиру Грнчарици.....	23
Марко Јефтић, У сусрет прослави шестогодишњице манастира Павловац... 	34
Небојша Ђокић, Архитектура цркве брвнаре у Вреоцима.....	36

Из летописа Епархије шумадијске
Нова издања
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј,
Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: “Каленик”, Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Издаје са благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована

Година XXXVIII, Број 3, (231), 2017.

Издавач:
Српска православна епархија шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ, Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Јован Мајендорф, протопрезвитер

СВЕТИ ДУХ КАО БОГ

У савременој западноевропској хришћанској мисли богословље Светог Духа најчешће налази свој израз у контексту новог трагања религиозне слободе. Свети Дух се разматра час као критеријум институционалних промена, час као религија личног искуства или духовни феномен, познат под називом *Педесетница*. Нажалост, традиционално западно систематско богословље периода Средњовековља или Реформације пружа сувише мало материјала или контекста за појаву органског и интегрисаног богословља Светог Духа, које остаје у извесном степену спекулативно у односу на Личност *Дародавца*, и услед овога интерпретација „дарова“ често бива веома произвољна. Можда се у овом скрива један од узрока идејног размимоилажења у савременом богословљу.

На хришћанском Истоку богословље Светог Духа такође није задобило задовољавајући систематски развој. Ипак, неке основе за такву систематизацију налазимо у великим тринитарним споровима IV века, који су довели до прихватања догмата о Божанству Светог Духа као трећег Лица Тројице, а такође до интерпретације спасења човека и коначног циља његовог постојања у терминима „обожења“. Ове основе имају тим веће првостепено значење за православно тумачење сведочанства Писма и Предања о Светом Духу, да су ушли у текст Литургије и да су посведочене искуством светих и животом хришћанске заједнице.

Сасвим је очигледно да у овако кратком прегледу не могу на задовољавајући начин да систематски изложим пневматологију. Ограничићу се на основне тринитарне и антрополошке аспекте проблема, чије ме је изучавање довело до схватања Светог Духа као Бога, а затим ћу начинити неке богословске закључке, који су нам сада потребни.

Тринитарни аспект

Више пута је било примећено да Исток и Запад различито приступају тајни Пресвете Тројице. Запад прихвата јединство Бога као датост и односи се према Тројичности као према поводу за дедукцију, у исто време као полазна тачка богословских размишљања Истока служи живо искуство *Тројице*, а тек потом долази захтев потврђивања једнакости Њихове Божанствене природе и услед тога Њиховог јединства. На овој основи су Кападокијце (IV век) оптуживали за тритеизам, пошто се „њихове мисли темеље на тројичности равноправних Ипостаси (Лица), а јединство Божанствене *ousie* (суштине) налази се на другом месту“¹.

Разлике у приступу према тајни Тројичности немају философски карактер, већ воде порекло од основних тумачења Новог Завета грчких Отаца, који су хришћанство схватили, пре свега, као откроење Божанствених Лица. За њих се хришћанство састојало, са своје стране, у одговору на Христово питање: *А ви шта велите ко сам Ја? [...] Ти си Христос, Син Бога Живога* (Мт. 16, 15-16). Власт и сила Христових дела, као и Његове проповеди, зависи од Његове Личности. Само Бог може бити Спаситељ, само Бог прима човечанство у Божанственом животу. Исто тако се тумаче и речи о „другом“ Утешитељу, Којег Христос шаље од Оца. Првенствено се Божије откроење лично открива грчким Оцима, не само у тринитарној формули (формула крштења: Мт. 28, 19) или као три поклона која су задобила личну карактеристику у 2Кор. 13, 13 (*благодат Господа нашег Исуса Христа, и љубав Бога Оца, и заједница Светог Духа*), него у томе што је Дух лично говорио Филипу (Дап. 8, 29), Петру (Дап. 10, 19; 11, 12), антиохијској цркви (Дап. 13, 2), сабору апостола у Јерусалиму (*јер је угодно Светом Духу и нама*, Дап. 15, 28). Свети Дух се овде схвата као Личност, различита од Христа, али Која поседује исту Божанствену природу.

Отуда постаје јасно да је постепено разликовање ипостаси кападокијских Отаца могло да их доведе до таквог тринитарног система, у којем су њихови противници подозревали тритеизам. Оци су били спремни да се подвргну таквој опасности, само да би сачували библијско схватање живог и делујућег Бога, тако далеко од безличног идеализма грчке философије. Чак се формулисана „једносустност“ дуго времена на Истоку, и не само међу аријанцима, прихватала као нешто далеко од Библије и као сувише философска. На крају крајева, ова формула је била прихваћена, али само у јединству са традиционалним (оригенистичким) разликовањем у Богу три одвојене Ипостаси.

Борба против Арија, који је прихватао триипостасност, али је одбацио узајамну једнакост и узајамну идентичност Божанствених Лица према суштини, тичала се природе спасења.

Ово ће постати савршено очигледно из дела светог Атанасија Великог. У спасењу са свом неопходношћу учествује не само личност Исуса Христа, него и Светог Духа, кроз Којег се Син Божији очовечио у Свом Телу – Цркви. У *Посланици Серапиону* светог Атанасија најпре се сусреће разрађена светоотачка аргументација, која брани Божанство Светог Духа. Светитељи Атанасије и Василије сматрају да спасење кроз Светог Духа, доступно хришћанском искуству, врши искључиво Сам Бог. Пошто се лично бивствовање Све-

тог Духа прихвата као датост, из овога следи Његова Божанственост.

На тај начин, Божанствена природа *Утешитеља* јавља се као основа хришћанске идеје спасења. Ово је одражено не само у богословској традицији хришћанског Истока, него и у Литургији. „Царе Небески“, молитва којом се лично обраћамо Светом Духу, произноси се на почетку сваког богослужења Православне Цркве. Свете Тајне, поготово тајна хришћанске заједнице (κοινωνία) – Евхаристија – достиже своју кулминацију у призиву Светог Духа. Химнологија празника, пре свега Педесетнице, свечано објављује подједнак однос дејстава Светог Духа и Његове Божанствене природе:

„Све пружа Дух Свети, излива пророштва, свештенике чини, некњижевнике мудрости учи, рибаре богословима показује, сабра сав сабор црквени. Једносушни и Сапрестолни Оцу и Сину, Утешитељу, слава Теби“².

„Видесмо Светлост Истиниту, доласком Духа Небескога, стекосмо веру истиниту, Неразделивој Тројици поклањамо се: Она нас је спасила“³.

У тексту Nikeјског Символа вере, фактички прихваћеног на Константинопољском сабору 381. године, Божанство Светог Духа одређује се кроз „исхођење од Оца“. Ово одређење слаже се са богословљем Оца Кападокијаца, који су видели у Личности Бога Оца само „происхођење Божанства“. Свети Дух непосредно исходи од Оца управо као Бог, као што у исто време створене суштине не производе право од Оца, него се доводе у биће деловањем и посредовањем Логоса. На

тај начин, потврда исхођења Светог Духа од Оца идентична је учвршћивању Његовог предвечног Божанства.

Овде је прикладно размотрити разликовање у приступу тајни Тројичног бића између грчких Отаца IV века и латинског Запада. Настојећи да протумачи учење о спасењу, латински Запад је био апсорбован питањима оправдања вером, односом овог оправдања према човековим „делима“, и створио је систем који објашњава сам процес спасења, као, на пример, Анселмово учење о задовољењу (satisfactio). Лична Божанствена природа Христа и Светог Духа, без обзира на своју логичну неопходност („само Бог може извршити Божанствено правосуђе“), показује се пре као другостепено питање, него ли дело непосредног хришћанског искуства, заснованог на самом Писму, које се појављује као полазна тачка богословља у целини. Овај развој богословске мисли заснивао се на таквом учењу о Богу, којем је било својствено да пригуши релациони карактер Личносним или Тројичним односима у Богу и приступа Му, пре свега, као према простој једној Суштини, сматрајући Личности унутартројичним „односима“. Без икакве сумње, такво виђење Бога далеко се проширило захваљујући блаженом Августину, који је у извесном степену одговоран је за то што се многи хришћани данас показују у суштини ствари деистима. Поштујући Бога као једног „Небеског Оца“, они су склонили да се односе према Тројичности као према чистом апстрактном умовању. У таквом контексту за богословље Светог Духа не остаје никакво место, осим осмишљавања у терминима „дарова“ без односа према унутрашњем бићу Бога.

Очигледна разлика у погледима Истока и Запада изградила је претпоставке чувеног спора о filioque. Познато је да Nikeјски Символ вере, прихваћен на Васељенским саборима IV века као свечано исповедање вере у пуноћу Цркве, допуњен на помесном сабору у Шпанији (VI или VII век). Измењени текст био је у општој употреби читаве каролиншке Европе (VIII–IX века) и, без обзира на снажне приговоре тадашњих римских понтификата, био је претворен од стране Карла Великог у оруђе антигрчке полемике. Измена текста Символа вере представља се у додавању речи „и од Сина“ (лат. Filioque). Првобитна тврдња, да Дух „од Оца исходи“ (директан навод из Јн. 15, 26), почела је да се чита овако „(верујем) у Духа Светог, Господа Животворног, Који исходи од Оца и од Сина“. На крају крајева сам Рим је под германским притиском прихватио измењени текст, без обзира на оштру реакцију од стране грчких богослова, нарочито светог Фотија (IX век), који нису одбацили идеју да су дарови Духа били дати у домостроју Боговаплоћења кроз Христа, то јест кроз Сина. Али су грчки богослови били против августиновског свођења ипостасног, личног живота Три Божанствена Лица на просте „односе“. Фотије је сматрао латинско схватање Бога модалистичким (савелијанским или полусавелијанским). Савремени православни богослови, нарочито Карсавин и Лоски, сматрају да се спор о filioque тиче саме суштине еклисиолошке разлике између Истока и Запада. У западној „папској“ еклисиологији присуство Светог Духа, то јест Божанствено присуство, које рађа и учвршћује слободно обраћање човека према Богу, у потпуности је потчињено црквеном уређењу, чијом се основном

показује Христов „заступник“. Без обзира на то што се ова схема у извесном степену може показати као вештачка, савршено је јасно да деизам у односу на Божију суштину (essentia) тешко да допушта богословље Светог Духа као активног, личног и руководећег Присуства у црквеној заједници и у животу сваког хришћанина. „Дарови Духа“ често се прихватају у оквиру личне или групне психологије, због чега нема никаквих еклисиолошких или богословских основа.

У сваком случају, да бисмо правилно схватили православно гледиште на пневматологију, треба почети од Божанствене природе Светог Духа, која је била потврђена у великим антиаријанским расправама ране Цркве. Затим треба размотрити тројично богословље, које претпоставља апсолутну личност Светог Духа – наравно, скупа са учењем које је сачувало суштинско јединство Божанства.

Антрополошки аспект

Као што смо приметили у првом делу овог рада, главни светоотачки аргумент у заштиту Божанствене природе Христа и Светог Духа носи сотириолошки карактер, пошто је само спасење – обожење (theosis). Очигледно је да „обожити“ може само Бог. Такав пример аргументације служи формулација свештеномученика Иринеја Лионског, изражена практично истим речима („Бог је постао човек, како би човек постао бог“, *Против јереси*, V, *Предговор*) као и формулација светог Атанасија Великог („Он се очовечио, да бисмо се ми могли обожити“. *О боговаплоћењу*, 54). Ове формулације примењиве су како на икономију Сина, тако и на икономију Духа.

Светоотачка идеја обожења понекад се прихватала као пантеистичка. Сматрало се да она пренебрегава неопходно разликовање и дистанцу између Бога и творевине и одражава духовност која гуши целовитост људске природе. Међутим, савремени патролози не слажу се с таквом оценом. Сам термин „обожење“ претходно су употребљавали грчки филозофи изван библијског и хришћанског контекста, али употребљавање овог термина код грчких Отаца и у читавој православној традицији заснива се на богословљу „лика Божијег“ у личности и на разним његовим еквивалентима, на пример, на теоцентричкој идеји човечанства, која не може бити адекватно изражена у западним категоријама „природе“ и „благодати“.

Користећи се терминологијом, која је веома блиска терминологији апостола Павла, свештеномученик Иринеј Лионски сматра да се човек „састоји од тела, узетог из земље, и душе, која прима Дух од Бога“ (*Против јереси*, III, 22, 2). „Ако души недостаје Дух“, наставља он, „човек битише плотским, несавршеним постојањем. Он, наравно, по свом устројству, поседује лик Божији, али не прима подобије од Духа“ (Исто, V,

9, 1). Онда није парадоксално да се Свети Дух сматра делом аутентичне човечије природе; свештеномученик Иринеј такође на савршено особит начин повезује Светог Духа са „богоподобием“. Он тумачи богоподобие и као различито од „лика“, и као испуњавање човечије природе, дароване кроз Духа и произведене као одговор на слободно обраћање Божанственом призиву и присуству. Човек није статичан и није „затворен“. Дато му је да се слободно усавршава, и улога Светог Духа састоји се у томе да „стави печат“ и усмери човеков ход према Богу, како би усхођење било у сагласју са Божанственим, бесконачним и безграничним учешћем, које је Бог назначио човеку. Свети Дух није само Давалац „натприродних“ дарова, додатих човековом постојању, поред оних „природних“. Он даје не само опроштај и оправдање, Он човеку даје могућност да буде уистину човек.

Теоцентричну антропологију, тако јасно изражену код свештеномученика Иринеја (II век), свагда су прихватили грчки црквени писци као датост. Термин „обожење“, још се не сусреће код свештеномученика Иринеја, касније ће постати правило и означаваће богоопштење, које је припремљено човеку, пошто је створен „по лику и подобију“ Божијем. Међутим, богоопштење је било немогуће, пошто су грех и смрт „царовали“ (в. Рим. 5, 14) над човечанством до Христовог доласка. Сада је оно опет постало могуће силом Светог Духа, Христом послатим од Оца, и доћи ће у своју савршену меру у Веку будућем.

Основна и главна улога Светог Духа у опредељењу човекове личности и тога како Он учествује у акту

Божијег спасења у Христу, не само да предодређује Божанствену природу Светог Духа као трећег Лица Тројице, него има непосредни значај за духовно делање и еклисиологију.

Пошто обожење није само слободан поклон Светог Духа, него захтева човекову сарадњу, јасно је да овај процес има свој развој. Обожење подразумева степене и стадијуме приопштења Богу; оно подразумева религију личног искуства. Монашка књижевност хришћанског Истока богата је примерима таквог схватања обожења и нарочито описима различитих степена духовног развоја. Један од класичних образаца монашке духовности Истока, који је створио преподобни Јован, ава горе Синај (преподобни Јован Лествичник, VI–VII век), носи чак наслов *Лествица Божанственог усхођења*. То је систематична духовна и психолошка анализа пута ка созерцању Бога.

Монашка духовност неизбежно је имала блиске неоплатоничке паралеле. Велика је била опасност трансформације хришћанства у ескапизам који одриче телесно и лично начело. Међутим, најпознатији делатници источног монаштва успели су да створе противотров платоничком искушењу, који је био нађен у библијском богословљу и учењу о светим тајнама. Услови и основе изворног хришћанског искуства били су препознати у крштењу и евхаристијском заједничарењу. Ова тачка гледишта нарочито јасно је изражена у делима анонимног црквеног писца IV века, познатог под псеудонимом „свети Макарије“⁴, преподобни Макарије Египатски. Занимљиво је да су његова устрајност у одређивању хришћанске вере терминима „личног“ искуства Светог Духа и библијски карактер његовог духовног делања привукли Џона Веслија, који је преводио ова дела на енглески језик⁵. Преподобни

Макарије налази се у низу најпознатијих духовних писаца Истока и заслужује посебно спомињање због своје упорности у одређивању хришћанског искуства како кроз тајне, тако и кроз учење о Светом Духу.

Јер Божанствени и утешитељки Дух, дат апостолима и преко њих предат једној и истинитој Цркви Божијој од тренутка крштења, по мери вере (Рим. 12, 6), различито и многоструко пребива са сваким ко је приступио крштењу са чистом вером⁶.

Бог, створивши Адама, није му сачинио крила, као птицама, него му је припремио крила Светог Духа, то јест крила која му даје у васкресењу како би га подигла и узвисила куда је угодно Духу⁷.

Хришћанство се састоји у томе што човек може да окуси благодат Божију, јер је речено: *Окусите и видите како је добар Господ* (Пс. 33, 9), кушање ово је у несумњивости дејства силе Духа, остварује се служењем у срцу. Јер они који су синови светлости и служења Новом Завету у Духу, неће се научити од људи, јер су *научени Богом* (Јн. 6, 45) [...] на плочама срца благодат Божија исписала је законе Духа⁸.

Спомињање „несумњивости“ причешћивања Духом и цитат из Јн. 6, 45 о непосредном учитељевању Духа карактеристични су не само за преподобног Макарија, него и за целу источну духовну традицију. Преподобни Симеон Нови Богослов (IX век) постао је један од најсјајнијих проповедника овог „пророштва светлости“. Окушање, искуство Бога у Духу као светлости, радости, истини доступно је човеку у овом свету као прекус будућег Царства. На тај начин има приступ пуноћи открочења и знања. Човеку не треба да се „учи код људи“; човек поседује дар Духа, који је био дат у Крштењу.

Можемо назвати такво схватање хришћанске благовести „мистичким“ (хришћански Исток на Западу често називају „мистичким“, међутим устаљена конотација ове речи исказује њен изворни смисао), или „есхатолошким“, али савршено је очигледно да је такво схватање важно за еклисиологију.

Познато је да хришћански Исток, признајући учитељску моћ духовништва, нарочито епископа, такође признаје свете као ауторитативне сведоке истине. Историјских примера спорова о вери између епископа и монаха, који најчешће изражавају општепризнато мишљење, сасвим је мало. Од најпознатијих можемо споменути пример усамљеног супротстављања преподобног Максима Исповедника, простог монаха, који се свуда супротстављао ширењем монотелитству (VII век). Епископство укључује у себе учитељско служење, али су званично искључене све форме институционалне непогрешивости. Свештеничко и пророчко служење подједнако су неопходни Цркви и оба се врше једним Духом. Свети Дух је установио апостолско служење на Педесетници, и Он води Цркву у земаљској историји и поклања дарове свом народу Божијем, светима и пророцима, овим живим сведоцима Божанског присуства у свету.

Свете Тајне Цркве састоје се управо у томе да сва разноврсност црквених служења налази своје коначно јединство у Духу као Богу, у Којем се разрешавају све противречности између слободе и власти. Хришћанска слобода несводива је на слободу избора између добра

и зла или разних врста земаљског владања. Ова слобода је, пре свега, могућност да се буде „савршен човек“, то јест да у потпуности влада својим животом и својим могућностима, да се буде слободан од смртности и сила зла. Према томе, као што смо објаснили из антропологије свештеноченика Иринеја Лионског, коју прихвата и познија патристичка традиција, бити савршен човек значи бити у општењу са Богом, када је у човеку потпуно установљен трећи и најважнији део човечије природе – присуство Светог Духа. Ето зашто свети Григорије Ниски (IV век) одређује лик Божији у човеку као „слободу“. У овоме је у потпуности сагласан са свештеночеником Иринејем, пошто *где је Дух Господњи, тамо је слобода* (2Кор. 3, 17).

Међутим, слобода, дата човеку Духом Божијим, није слобода анархије. Управо када апостол Павле расуђује о даровима Духа, он упозорава: *све нека бива благообразно и уредно* (1Кор. 14, 40). Свети Дух је извор слободе и начело поретка у Цркви. Монтанисти, на пример, који су веровали да Црквом морају управљати пророци, на крају крајева претворили су се у секту. Али, с друге стране, човечанска организација, која постаје самодоволна и проглашава своју непогрешивост јесте нешто друго, нешто као демонско искушење које описује Достојевски у *Легенди о инквизитору*.

Аутентичном, хришћанском традицијом показује се она у којој је институционално и пророчко руководство способно да међусобно препозна један те исти Дух. Ово међусобно признање није само постојање и није просто „стваралачки узајамни напор“, као што је међу разним силама у демократском друштву; ово је заједничка припадност и јединствено заједничарење са Духом као Богом. Наравно, историја зна примере конфликта између свештене власти и пророка; такође треба приметити да их православни Исток никада није сливао у једно. На пример, монашке заједнице и њихови духовни наставници традиционално се признају не као институционални, него ауторитативни део Цркве у целини. Многобројни изазови црквеног конституисања од стране монаха током ранохришћанског и византијског периода или каснији пример – сведочанства светих старца у Русији XIX века – јесу знаци који су сачували у источном хришћанству признавање харизматичког начела у Цркви. Ово начело никада није одбацивало изазов епископске власти, засноване на тајанственој природи Цркве. Ни дар епископства, ни дар духовног водитељства (ако је изворан) не појављују се као тварни и нису створени човеком. Ови различити дарови засновани су на учешћу човека у једном те истом Духу, Који је био ниспослан Цркви на Педесетницу, Који се даје у Крштењу и постојано гради Тело Христово.

Закључак

Ако се Божанство Светог Духа јавља као кључна основа тринитарног богословља, а такође хришћанског схватања спасења, онда постоје и друге особености Његовог бића, чије учење, великим делом, није развијено у богословљу, него се пројављује у Писму и у животу Цркве. *Дух Божији носаше се над водом* (Пост. 1, 2) при самом почетку стварања⁹. Ипак, све је било створено Речју (Јн. 1, 3). Реч (а не Дух) *поставила је плоћу*, али само зато што је Дух Свети посетио Марију (Јк. 1, 35), и ово је означило почетак „новог

стварања“. И опет истим Светим Духом Христос пребива међу Својим ученицима, док не дође поново. Свако крштење печати се Светим Духом, Којег призивамо за време Евхаристије да „претвори“ хлеб и вино у Тело и Крв Христову¹⁰. Исто тако и свети, пошто непрестано творе Исусову молитву, одређују свој живот као „стицање Духа“¹¹.

Све ове форме бивствовања и деловања Светог Духа усклађују се у једну те исту схему. Свети Дух је неодвојив од Сина, претходи Му и завршава, или „повезује печатом“ деловања Сина. Међутим, Свети Дух никада не призива човека Себи, него Сину, Богочовеку, Новом Адаму, Оном у Коме се свршило ипостасно јединство – потпуно сједињење Бога и човечије природе. Улога Светог Духа у спасењу (и у унутар-троичном животу?) увек је „кенотичка“, увек је усмерена на Друге. Кенозис Светог Духа доводи до тога да савремени богослови наглашавају у Њему женски аспект „лика Божијег“ у личности природе¹². Ако само избегнете антропоморфизме и нездраве богословске спекулације, овде можете наћи изворну богословску основу за лик материнства, примењеног на Цркву као храм Духа или на Деву Марију као мајку Новог Адама, Главе Тела.

Изворно богословље Светог Духа увек је и тринитарно и црквено. Без овог фундамента, богословско тумачење дарова Светог Духа ризикује да се претвори у просто рационалистичко објашњење случајних фантазија.

Превод М. Дабетић

напомене:

¹ Prestige G. L. *God in the Patristic Thought*. London, 1952. P. 242–243.

² Стихира на *Господи воззвах* Велике вечерње Педесетнице.

³ Стихира на *Господи воззвах* Велике вечерње Педесетнице пева се такође после причешћа мирјана у поретку Литургије светог Јована Златоуста.

⁴ Vatic. Graec. 694.

⁵ Wesley J. *A Christian Library* 1. Bristol, 1749. О поштовању Цона Веслија према преподобном Макарију в. Outler A. *John Wesley*. N. Y., 1964. P. 9, n. 26 и P. 274–275.

⁶ Цит. према: Vatic. Graec. 694.

⁷ Исто, стр. 738.

⁸ Исто, стр. 657.

⁹ Поистовећивање „Духа Божијег“ са Светим Духом широко је распрострањено у светоотечкој егзегези.

¹⁰ Види текст епиклезе Литургије светог Јована Златоуста.

¹¹ О овоме је учио преподобни Серафим Саровски (†1833).

¹² Није ли у овоме потврда чињенице да је на ивриту реч „дух“ (ruah) – женског рода? Ово је више потврда, него доказ, и притом веома непостојан. Граматички род уопште није једнозначно повезан са полом, тим пре када се говори о речима које означавају нематеријалну суштину (чак ни са неживом природом није све просто). Могуће је претпоставити да је женски род грч. sofia (ипак је слично женском имену Софија) учинио лошу услугу софиологији. Дотичући саоднос граматичког рода и „природног“ пола, академик И. А. Бодуен де Куртен одређује ситуацију као „родни полни кошмар“.

Канон божанственом и поклоњења достојном Пресветоме Духу Утешитељу преподобног Максима Грка

глас 4.

Песма 1.

Ирмос: Божанственим прекривен, муцавац, мраком, красноречиво произнесе Богом написани закон, јер врзину отресавши са очију ума види Суштога и учи се Духа познању, хвалу узносећи у божанственим химнама.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Маном си прехранио Израил у пустињи давно, и душу моју, Владару, Духом испуни Свесветим, да у њему богоугодно ти служим свагда.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Са бестелесним твојим слугама усуђујем се да ти певам и ја, иако сам земља и пепео, трисветога гласа песму, Тројице и уједно Јединице преблага.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Бурама погубних страсти и духова свагда душе узбуђене, на тебе, свеблаженога Утешитеља, као на Бога за своје спасење ослањам се.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Нередом свакојаким безаконих помисли љуто помрачен, од погубне немоћи ове избавити ме изволи, молим те.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Дубином неразумности и дремежом љуте лењости потопљен бедно, теби, Свепречистоме, вапим: из душевне ове трулежи избави ме.

Слава: У утроби зачала си девственој Онога ког из утробе пре векова Отац роди. Сладострашћем утробе поробљенога, ти ме својом моћном ослободи силом.

И сада: Једина си уистину Земља света, јер си родила божанствени Живот свих. Као земљу плодносну душу моју Сину твоме покажи, Богородице.

Песма 3.

Ирмос: Разреши у давнини бездетне утробе свезе и понижења неподношљива супарнице многодетне једна молитва пророчице Ане, узносећи дух скрушен силноме Богу сила разумних.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Доброте твоје познање, Света Тројице, велико је обновљење по твоме божанском лику створенога. Његовим оваплоћењем предивним и неизрецивим од тебе стаништем Божијим показала си се.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Даровима твојим светим и помислима свештенодоличним и трепетним, Владару, ум мој украси, да у тишини душе и светлодоличном складу певам и прослављам те, божанствени Утешитељу.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Потајне телесне кретње што страст гордости у мени порађа, те кукавну душу моју ужасно погане, сасвим у њој истреби, Владару, молим ти се.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Ћемовима и уздама страха Божијег, Владару, бестидне моје душе зауздај тежње, да са великим трепетом и трезвеном мишљу певам те и славим, божанствени Утешитељу.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

У многоме блуђењу развративши се до краја, теби, пресветломе Сунцу, са вером притичем: божанственом твојом светлошћу очи моје душе просветлити изволи, божанствени Утешитељу.

Слава: Живота свих будући хранитељка, Владарко, душу моју поганим страстима умртвљену оживотворити, чиста, божанственом твојом посетом изволи.

И сада: Животворних заповести твога Сина, Пречиста, прилежним и хитрим извршиоцем покажи ме, љуту разлењеност и дремљивост дубоку у души мојој сасвим истребивши.

Затим говори ове стихове:

Спаси од невоља слугу свога, Утешитељу благи, јер много ме и непрестано нападају нечисти зли духови, помислима и маштањима поганим.

Погледај са милосрђем, свеопевана Богородице, жестоку окамењеност срца мога, и просветли таму душе моје.

Кондак, глас 2

Подобан: Вишњих ишча

Живот свих, Извор непресушни божанских дарова, Духа Свесветога, са Оцем једносушног и са Сином свагдасуштог, у химнама благоверно певајмо и величајмо, и као Богу са вером му се поклонимо.

Клањам ти се, Владару, Утешитељу, Боже, помилуј и спаси оне који ти се клањају и који те као Бога исповедају.

Песма 4.

Ирмос: Царе над царевима, Исти Истога, једини, Речи, произашли од Оца безузрочнога, равномоћнога твога Духа апостолима истински си послао као доброгтора, те они певаху: слава моћи твојој, Господе!

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Да зачујем удостој ме, Господе, онда многожељени позив твој, кад у брачну одају небеску сазивао будеш све преподобне твоје.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Човека осуђеног преваром зачетника сваког зла потражила си и спасла, Тројице Света, и прославила си га. И моје срце од туге изнемогло са висине снагом твојом утврди и прени мисли моје.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Страхом Божијим прикуј кукавнога мога тела мудровање и сећањем на будућа мучења душу заплаши.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Смелост ми божански подај, утврђену у мени грехом рђавост истреби, и твојом просветли ме благодаћу. Богородице свеопевана, божанским даром обогати смирену душу моју, са висине смиривши ме гордости.

Слава: Освештаним стаништем твога Сина, Богороди-

це, учини душу моју, безбројне њене нечистоте одагнавши.

И сада: Незадрживо пропадам због нереда у души, Свеопевана! Молитвама твојим утврди ме у страху Божијем и љубави.

Песма 5.

Ирмос: Као разрешујуће очишћење грехова, огњевиту примите росу Духа, о, светлолика чеда Цркве! Јер са Сиона изађе закон – у облику огњених језика Духа благодат.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Ухваћеног у окове љутих прегрешења, разрешити ме од њих благоизволи, Преблаг, и божанском љубављу целомудрености окрили ме.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Осветли твојом божанском благодаћу, Утешитељу, страстима помрачену душу моју, и дубоку таму неразумности из ње одагнај.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Без имало бојазни по целе дане гневим те делима и речима поганим, Преблаг, но молим те: од бешчашћа овога избави ме.

Слава: Једина родивши Извор сваке премудрости, преступањем Божијих заповести унакажену душу моју до краја уразуми, Свеопевана.

И сада: Истреби, Чиста, из душе моје зле помисли које ми непрестано досађују, и богоугодним обогати ме поукама.

Песма 6.

Ирмос: Као очишћење, Христе, и спасење, Владару, засијао си нам од Девојке, да, као из недара звери морске пророка Јону, из трулежи избавиш целога Адама, сав пали род.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

У страстима горким телесним угорча се кукавна душа моја. Њима као у крајњим дубинама свагда потопљен, Спасе мој, теби се молим: струјама Животодавнога Изворника који је у теби оживи ме.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Великога, уистину, ћутања достојне су све тајне твоје, јер три си лица у једној суштини, и сједињена остајеш непомешана. Но, беспочетна Тројице, као земљано створење руку твојих спаси ме.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Сав и цео Син, верујемо, у Оцу је по суштини, као и Дух, јер од њега као од јединога Почетка вечно сапостојећи оба сијају, будући засебни у животоузрочним ипостасима својим.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Гнусним подстрецима младости против мене наоружавши се онај погани на сваки начин, њима душу моју и живот сав опоганио је, али ти, Утешитељу преблаги, плодовима покајања исцели ме.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

У напасти љуте по уму падох, и недаћама окружен сам са свих страна, и у невоље свакојаке упадам, и као лађу на морским таласима бацака ме бура. Но, преблаги Утешитељу, од љуте ове буре, молим те, брзо ме избави.

Слава: Падом љутим падох, преступивши завете своје Сину твоме, но као извор дарезљивости и сушто море милосрђа, Свенепорочна, молим те: учини да ми буде милостив.

И сада: Погубне насртаје на мене невидљивих непријатеља мојих, Девојко, одгони свагда од душе моје непобедивом и божанском силом твојом, и дај ми против њих свесоружје духовно и разум.

Затим говори ове стихове:

Спаси од невоља слугу твога, Утешитељу благи, јер много ме и непрестано нападају нечисти зли духови, помислима и маштањима поганим.

Погледај са милосрђем, свеопевана Богородице, жестоку окамењеност срца мога, и просветли таму душе моје.

Кондак, глас 2
П о д о б а н :

Вишњих ишча

Животе свих, Светлости и Утехо, Надо и Насладо, Свесвети Душе, оне који те као Бога познају, са Оцем и Сином сапрестолног, дарова твојих удостој и отпуштење грехова даруј им.

Песма 7.

Сагласна се заори песма уз органе, поклони се народ од злата начињеном бездушном идолу. Утешитељева, пак, светлоносна благодат подстиче нас да певамо: Тројице једина, равнотелна, беспочетна, благословена си!

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Од сваке злобе и рђаве нарави ослободи ме, Спасе, и даровима свесветим божанственога Утешитеља обогати ме, да певам: Боже отаца, благословен си.

Од сваког гвожђа и камена тврђе срце моје омекшај, Спасе, да са истинским умиљењем запевам, спасен: Боже отаца, благословен си.

Са Оцем беспочетним Сина и Духа свагда сапостојеће, у једној суштини и трима лицима, богословствујући, певамо: Боже отаца, благословен си.

Лукава навика греха као роба ме побеђује. Пред тобом, Владаром свих, падам и молим се: од погане ствари ове избави ме.

Стаменом силом твојом изнемоглу моју душу утврдити благоизволи, да ти кличем, спасаван: Боже отаца, благословен си.

Слава: Разумом Божијим и топлим покајањем, Богоблагодатна, ум мој и душу љуто грехом помрачену просветлити изволи, да ти певам са арханђелом: радуј се, Владарко.

И сада: Безаконе и страсне кретње тела мога, Богородитељко, усмртивши коначно, благодат Утешитељевоу у душу ми засади, да те светлодолично Пресвету прослављам свагда.

Песма 8.

Ирмос: Раскида окове и орошава пламен тросветли Божанства лик, певају младићи, благосиља јединога Спаса и Даваоца свега као Добротвора сва створена твар.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Од погубне распаљености безаконих помисли разреши ме, Исусе мој, да те чистим срцем славим.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Са бестелесним слугама твојим као Најузвишенију и Сведелатну Тројицу певамо те и преуносимо, ми, слуге твоје, који смо прах.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Погубне насртаје непријатеља мојих невидљивих изгонећи из душе моје, благодат твоју уселити у њу, Утешитељу, изволи.

Оно што од тебе просим у молитви, да то испуњавам бодро на делу, са страхом и љубављу, удостој ме, Утешитељу.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Већи сам безаконик од блуднице и Исава, но твојој дарезљивости прибегавам: не одлучи ме од благодати твоје, Утешитељу Пресвети.

Благосиљамо Оца и Сина и Светога Духа, Господа.

Грехољубив веома, више од свих људи, Свеопевана, теби прибегавам, спаси ме, недостојнога слугу твога.

И сада: Подвижником философије истине покажи ме, Свеопевана, страхом и љубављу усмеравајући ме.

Песма 9.

Ирмос: Радуј се, Царице, матерински девствена славо, јер ниједна говорништву вична, красноречива уста срочити не могу како да те опевају достојно, немоћан је ум сваки рађање твоје да разуме, стога те сагласно славимо.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Спасе мој, Просвећење и Заштитнице, од твоје божанске радости не одлучи ме, пречисте твоје Мајке молитвама светим.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Са горњим силама и ја са страхом ничице падам и клањам ти се, јер сам прах, и с љубављу ти кличем: Тројице Свесвета, слава ти.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Спаси мене који те певам, клањам ти се и славосло-

вим моћ неприступне славе твоје.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Благој нарави и поукама закона и разумевању божанских догмата научи ме, да те богоугодно певам, божанствени Утешитељу.

Слава ти, Боже наши, слава ти.

Свих праведних који су ти благоугодили радоснога празника да се удостојим изволи, да бих те скупа с њима певао, Пресвети Утешитељу.

Слава ти, Боже наш, слава ти.

Душе моје страховање, и различите злобе, и сву њену истреби рђавост, те је венцем врлина украси, Свети Утешитељу.

Слава: О, свенепорочна Девојко, развраћену свакојаким блуђењем кукавну душу моју твојим светим молитвама исцели.

И сада: О, божанствена Посреднице Бога и људи, слабу ову моју молитву божанственоме Утешитељу принеси, молим те, Свесвета Богородице.

Затим говори ове стихове:

Спаси од невоља слугу свога, Утешитељу благи, јер много ме и непрестано нападају нечисти зли духови, помислима и маштањима поганим.

Погледај са милосрђем, свеопевана Богородице, жестоку окамењеност срца мога, и просветли таму душе моје.

И ове тропаре:

Достојно је уистину величати тебе, Бога Реч, пред којим трепте и ужасавају се херувими, кога славослове силе небеске, од Девојке непромењиво оваплоћенога Христа, Животодавца и Господа.

Достојно је уистину преуносити те у славословљима, Свепреблагага и Свепресветога и Чуvara живота нашег, тебе који са Оцем и Сином богочачелно царујеш над видљивима и невидљивима, који од Оца јединога исходиш – Божијега Духа, великог и страшног са страхом славити.

Слава: Певамо те сви богодолично песмама божанским, Оца и Сина и Духа божанственога, троструку власт, једно царство и господство.

И сада: Владарко, Мајко Избавитеља, прими молитве непотребних слугу твојих, те им дај избављење од грехова и богоугодног живота долично исправљење.

Молитва Пресветоме Духу

Прими, Владару, Преблагии Утешитељу, један од свете и поклоњења достојне, једносушне и неразделјиве Тројице, слабу ову молитву, коју си благоволео да ти принесе човек грешни и осуђени, и опрости ми сагрешења моја вољна и невољна, од потајних мојих очисти ме и од туђих поштеди слугу свога. Благовољење ми укажи, грешном и непотребном, и немоћи душе моје посети благодаћу твојом и исцели немоћ њену.

Помилуј ме, Владару, Утешитељу, Боже, помилуј ме, освети моју душу и тело, просветли ми ум и разум, очисти савест душе од сваке нечистоте, нечистих помисли, злих намера и хулних размишљања, од сваког преузношења, гордости и хвалисања, високоумља и дрскости и сатанске гордости, од сваког фарисејског лицемерја и непослушности, од сваке срамне и зле навике моје избави ме до краја ради славе имена твога, и даруј ми искрено покајање, скрушеност срца мога и смирену мудрост, кротост и тихост и сваки хришћански трепет, разум и умеће духовно, са сваком благоразумношћу, благодарјењем и савршеним трпљењем.

Да, Боже, ради славе имена твога услиши ме, грешнога који ти се молим, и удостој ме да се у престојало време кукавнога живота мога кајем искрено за моја безакоња, са сваком смиренумудреношћу, целомудреношћу и уздржањем истинским, да одступим од сваке сумње, сумњичавости и безосећајности, и сачувај ме, Владару, у сваком благочестивом и православном исповедању вере хришћанске, да се удостојим у све дане живота мога без сумње певати, благосиљати, славословити тебе и говорити: свети Боже, Оче беспочетни, свети Моћни, Сине његов сабеспочетни, свети Бесмртни, Душе Свети који од Оца исходиш и у Сину пребиваш и почиваш, Тројице Свесвета, слава ти. Слава ти, Света Тројице једносушна, животворна и неразделјива, свега ради слава ти!

Слава ти, Мајко Божија, верних Прибежиште и избављење обузетих напастима, и душе моје божанска Утехо. Свејадну душу моју, о, Богоблагодатна, раћену стрелама непријатеља, твојом свесилноме заступништву поверавам, ти је чувај, штити и спасавај од ђаволских замки неповређену, да ти кличем: радуј се, Невесто неневесна!

Крај и Богу слава!

*Са црквенословенског превели
Иван С. Недић, Јелена Недић*

Митрополит Калист (Вер)

ВОЛИМ, ДАКЛЕ ПОСТОЈИМ

Ми већи део свог живота проводимо мислећи да знамо ко смо. Али, заиста, знамо ли, у пуном и дубоком смислу ове речи, ко смо?

У једном од текстова, који је веома важан за православно схватање човекове личности – у псалму 63. каже се: „Срце је дубоко“ (Пс. 63, 7). Ово значи да је човекова личност дубока тајна. Унутар мене постоје дубине или, ако хоћете, висине, о којима мало шта знам.

Ко сам ја? Одговор уопште није очигледан. Моја се личност мења у простору и времену. Она излази из граница простора у бесконачност и из граница времена у вечност. Човечија личност је створена, али превазилази створени поредак. Призван сам да postanем „причасником Божанског јестаства“, као што пише апостол Петар у својој Другој посланици. Другачије говорећи, призван сам да учествујем у нетварној енергији живог Бога. Наше људско призивање је обожење, обоготворење, убрајање у богове. Као што је рекао Василије Велики: „Човек је створење које је призвано да постане бог“.

Присећам се историје пада на почетку књиге Постања, обећања змије, која је рекла Еви: „Бићете као богови“. Иронија ситуације састоји се у томе да је управо таква била и Божија замисао. Људи су у ствари били призвани на божанствени живот. Али пад се састојао у томе што су Адам и Ева самовољно узели оно што би им Господ у своје време сам даровао.

Мењају се границе наше личности. Треба динамично разматрати шта је то – бити личност. Не смемо мислити да је наша личност нешто непроменљиво. Бити личност значи расти. Ићи напред. Овај пут нема краја, он траје бесконачно и продужава се на Небесима. Неки мисле да су Небеса такво место где не радиш готово ништа. Ово је, несумњиво, лажна представа. На Небесима настављамо да усходимо, по милости Божијој, до славе ка слави. Небо – то је крај без краја.

Свети Иринеј примећује: „Чак и у будућем веку Бог увек мора да поучава, а човек увек да се поучава код Бога“. Чак и на Небесима нећемо никада имати право да кажемо Богу: „Ти се понављаш. Ми смо све ово већ чули“. Напротив, Небеса означавају продужење чудесних и бесконачних открића. Навешћу Ц. Р. Р. Толкина из књиге *Господар прстенова*: „Пут је у даљини и у даљини траје“.

Постојања овакве мистичке и неограничене природе човечије личности има свој разлог. Овај разлог навео је Григорије Ниски, који је живео и писао у IV веку. „Бог“, каже он, „то је тајна изнад сваког познања“. Ми, људи, створени смо по лику Божијем. Лик мора да носи у себи својства архетипа, то јест оригинала. Уколико је Бог изнад сваког познања, онда човечија личност, створена по лику Божијем, такође не може бити до краја спозната. Управо зато што Бог јесте тајна, ја такође јесам тајна.

Дакле, споменувши „лик“ прилазимо најважнијем фактору наше човечности.

Ко сам ја? Будући да сам човек, створен сам по лику и подобју Божијем. Ово је најважнија и темељна чињеница о мојој личности. Ми смо живе иконе Господа. Свако од нас јесте израз бесконачног и нетварног Божијег самоизражавања. А то значи да је суштину човечије личности немогуће схватити одвојену од Господа. Људи, одвојени од Бога престају да буду аутистични људи. То су

непуновредни људи.

Ако губимо наше осећање божанствености, губимо и наше осећање човечности. Ово је јасно приметно у историји, на пример, совјетског комунизма током седамдесет година после револуције из 1917. године. Совјетски комунизам покушао је да створи друштво, у којем се

негирало постојање Бога, а служење Њему гушено је и уништавано. У исто време совјетски комунизам жалосно се прославио ужасавајућим непоштовањем људског достојанства.

Ово двоје увек иде заједно. Ко исповеда човечност, тај исповеда Господа. Ко одриче постојање Бога, тај одриче постојање човекове личности. Човека не можемо адекватно схватити изван везе са Богом. Човек није аутономан, није изолован. Мој смисао није у мени самом. Будући да сам човек по лику и подобју Божијем, ја сам увек усмерен иза граница свога ја у Царство Божије.

Памтим када је у периоду мог студирања у Оксфорд допутовао архимандрит Софроније, ученик старца Силуана Атонског. Читао је предавање о православљу, после којег је уследила дискусија. На самом крају главни организатор је рекао: „Остало нам је времена за последње питање“. Неко је устао из задњих редова и питао: „Оче Софроније, молим вас, реците, шта је то Бог?“

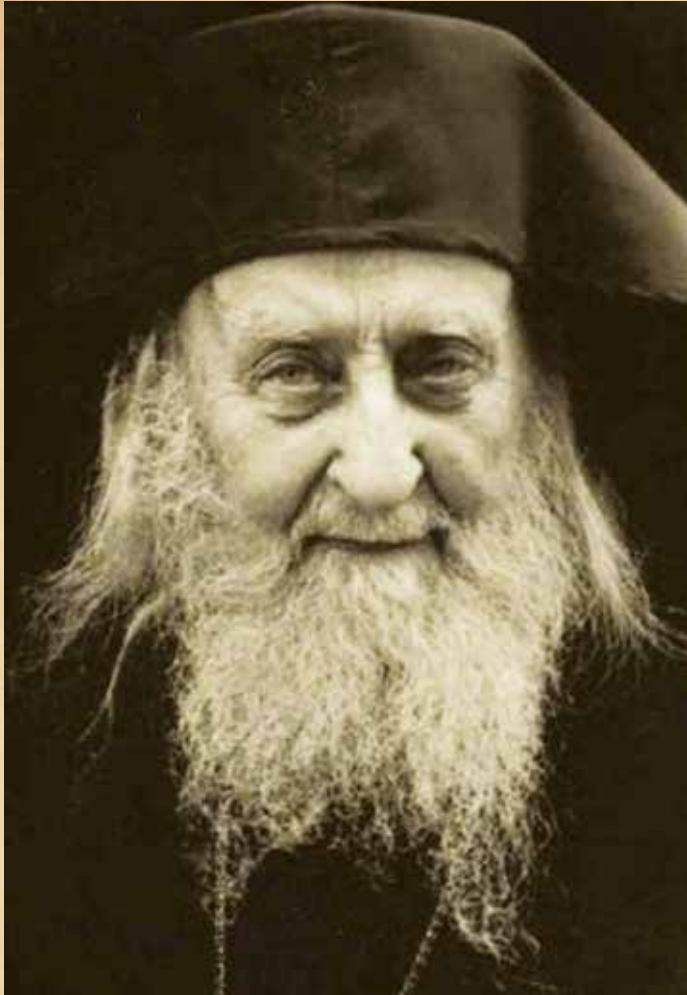
Отац Софроније је одговорио веома кратко: „Реците, а шта је то човек?“ Бог и човекова личност су две узајамно повезане тајне, од којих ниједну не можемо схватити одвојено од друге. „По лику Божијем“ значи да код наше личности постоји вертикална усмереност. Шта је то човек можемо схватити само у вези са Богом.

Али ево о чему треба овде да поразмислимо. „По лику Божијем“ значи по лику Тројице. Као што је рекао Григорије Богослов: „Када кажем Бог, подразумевам Оца и Сина и Светог Духа“. Ево шта ми, хришћани, имамо у виду под речју „Бог“. Ми не сматрамо Бога серијом апстрактних појмова. Сматрамо да Бог јесу три Личности. Ово јасно следи из Символа вере, који почиње речима: „Верујем у Једнога Бога“. Даље ми не кажемо: „Који је узрок из вечности, реалност из вечности, темељ бића“, као што кажу многи савремени богослови. Ми у Символу вере кажемо: „Верујем у Једнога Бога Оца... Сина

и Светога Духа“. Настављамо, тако рећи, у конкретним личносним терминима.

Бог за нас јесте Тројица. И ако смо створени по лику Божијем, створени смо по лику Тројединог Бога. Шта ово значи за наше схватање личности? Хајде да на почетку помислимо о Тројици, а потом о нама самима.

„Бог је љубав“, рекао је апостол Јован у својој Првој посланици и наставио: „У љубави нема страха, него савршена љубав изгони страх“. У истинској љубави нема ни подела ни љубоморе. Истинска љубав је отво-

рена, није затворена. Бог је љубав. У љубави нема страха. Дакле, Бог није љубав једнога. Бог није љубав у смислу љубави према себи, љубави усмереној према себи. Бог није затворени објекат. Бог уопште није објекат, Он је саучествовање. Бог је љубав у смислу раздељујуће љубави, узајамне љубави три Личности у једној.

Када су у четвртном веку пападокијски свети оци описивали Бога, за њих је једна од кључних речи била „κοινωνία“, која означава „братство“ или „заједницу“. Као што каже Василије Велики у свом раду о Светом Духу: „Јединство Божијих ипостаси лежи у заједници, у узајамним односима Личности“. То јест, ово је оно о чему говори учење о Светој Тројици: Бог јесте раздељујућа љубав, а не самољубље. Бог је отвореност, размена, сједињење, жртвовање.

Сада применимо све ово на човечију личност, створену по лику Божијем. „Бог је љубав“, каже апостол Јован. А велики енглески мистик XVIII века, Виљем Блејк, допуњава: „Човек је љубав“. Бог јесте љубав, али није љубав за себе, већ узајамна љубав, и то исто важи и за човека. Бог – то је заједница, однос, општење.

Такође је и човекова личност по лику Тројице. Бог је отвореност, размена, сједињење, жртвовање. То такође

важи и за човека, који живи у Тројичном лику у складу са Божанственим подобием.

Постоји веома корисна књига британског филозофа Цона Макмерија, насловљена „Личност у релацијама“. Штампана је 1961. године. У њој Макмери инсистира на томе да се односи јављају као пресудни за човекову личност. Он тврди да не постоји истинска личност, ако нема, као минимум, две личности, које опште међусобно. Другим речима, мени си потребан ти да бих могао бити сам свој. И све је ово тако, зато што је Бог – Тројица.

Из овога следи да је за човека пресудно не *ја*, већ *ми*. Ако постојано тврдимо „ја, ја, ја“, ми не спознајемо своју истинску личност. Ово је добро изражено у песми „Наполеон“ Волтера Де Ла Мара:

Шта је наш свет, војници?

То је – Ја.

Ја – то је бесконачни снег

И северно небо;

И ова усамљеност, војници,

Кроз коју идемо,

Све је – Ја.

Не зависно од тога био прави Наполеон овакав или не, идеја Де Ла Мара савршено је тачна. Затвореност у сопственом *ја* неизбежно окончава хладном усамљеношћу. То је пустиња. Није случајно да се у молитви Оче наш, која се појављује као образац молитве дат нам од Бога, и која учи какви морамо бити, реч *наш* понавља четири пута, *нас* и *нам* четири пута, *ми* – једанпут. Али нигде у молитви Оче наш не налазимо речи *мени*, *мој* или *ја*.

У освит савремене филозофије почетком седамнаестог века, филозоф Декарт изрекао је свој чувени афоризам „Cogito ergo sum“ – „Мислим, дакле постојим“. За овим моделом уследила су многобројна разматрања суштине човечије личности, која су се градила око самоспознаје, самоосећања. Недостатак овог модела је у томе што у њему одсуствује елемент узајамног односа. Тако, не треба ли ми, будући да смо хришћани који верују у Свету Тројицу, уместо „Cogito ergo sum“ да кажемо: „Амо ergo sum“ – „волим, дакле постојим“?

Мени се веома допада једна песма савремене енглеске песникиње, Кетлин Рајн, која се тако и назива: „Амо ergo sum“. Дозволите да из ње наведем неколико стихова:

Волим, и због тога

Живо злато зрака у даљини сунце шаље,

Лети сребро и злато на мора.

Волим, и због тога

Луг је зелен, у зеленом грмљу, и зелено је лишће

Дрвећа испод прозрачне светлости дана.

Волим, и због тога

Суво ноћ тече река кроз мој сан,

И десет хиљада твари спава међ' рукама мојим...

Пробуди се ти који спаваш, и оном који жури пружи спокој.

Ово је кључ за схватање личности у складу са Тројичним ликом и подобием. Не изолована самосвест, него релације узајамне љубави. Говорећи речима великог румунског богослова, оца Димитрија Сталилојеа: „у оној мери у којој не волим, несхватљив сам самом себи“.

Превод: М. Дабетић

Георгије Федотов

СВЕТА ЖЕНЕВЈЕВА И СВЕТИ СИМЕОН СТОЛПНИК

Ко не зна у Паризу брдо Свете Женевјева. Данас, као и у XII веку, од оног часа када је Абелар отворио своју школу на територији гостољубиве опатије, брдо није престајало да буде центар „латинског кварта“: овде су се у средњем веку препирале необуздане скупине студената, сасвим утишане у нашим данима, грмеле су борбе схоластика; овде је куцао и још куца пулс научног живота Француске. Велики Паскал умро је на падини латинског брда и његов прах почива близу гроба свете Женевјева.

Свети Симеон Столпник

На самом врху брда стоје два храма. Добро су познати сваком туристи. Један од њих посвећен је култу генија, официјелне религије атеистичке републике. Други је остао хришћански. Али и раскошни класични Пантеон и скромна, нескладна у слојевима разних стилова, црква „светог Стефана на Брду“ (St. Etienne du Mont) – оба се показују као храмови свете Женевјева – један садашњи, други некадашњи. Луј XV је 1754. године, током своје болести, дао обећање да поново пререди древни париски храм светој, чији се први камен односи на време Хлодвига, погребеног овде скупа са Клотилдом. Убрзани завршетак велелепног здања зауставила је револуција и, саблажњена његовим класичним формама, преотела га зарад нове религије човекобоштва. Света Женевјева мораде очистити место за Мирабоа, Мару, Волтера и остале „добротворе“ човечанства. Њени посмртни остаци били су спаљени на Гревском тргу, месту јавног кажњавања. Тек сада фреске Пуви де Шавана подсећају на првобитну намену храма.

Град Париз спалио је, као преступницу, кости оне коју је толико векова сматрао својом небеском заступницом. Света Женевјева била је заиста не само патрон студената, него и целог града – оне Летиције, коју је тако пажљиво чувала за живота. Толико пута су за време народних невоља, поплаве, куге, суше, њен кивот носили у свечаним процесијама ули-

цама старог Париза у катедралу Богомајке. Света Женевјева је била за Париз оно што је сада постала Јованка Орлеанка за целу Француску.

Прошле су године револуционарног безумља и кивот свете Женевјева поново је постао предмет побожног поштовања. Себи је нашла склониште у цркви светог Стефана, у некада скромној капели њене простране опатије. Поучно је ући у ову цркву након за странце обавезне посете Пантеону. Тамо су нагомилани мртви споменици херојима, злочинцима и светитељима, који седе једни поред других, као у антикварници; језива хладноћа

привидне бесмртности, несавладиве смрти. Овде је топлина живе вере, молитвеног кутка. Црква светог Стефана на Брду једно је од најживљих стецишта католичког култа у савременом Паризу. У једној од бочних капела око хороса стоји малени кивот светитељке и њена гробница, осветљена упаљеним свећама. Овде увек видимо оне који се моле, по зидовима *ex voto*¹, штаке, мермерне плочице са захвалношћу услышених. Овде су и исцељени, и студенти који су успешно положили испит. Из ових натписа и застава и барјака дознајемо да светој Женевјеви приписују чак удео у победи на Марни². Можда је света Женевјева једина светитељка према којој је народ кроз векове сачувао љубав и верност, једина популарна светитељка савременог Париза. Ни свети Дионисије, ни Герман, ни Марсел, ни Клотилда – нико од помесних светитеља, некада прослављаних у читавом католичком свету, није издржао жестоко искушење обезбоже-

ног века. Једино Женевјева тријумфује над Волтером, који јој је одузео велелепни храм.

У далекој Сирији, на двадесет сати источно од Антиохије леже руине другог, некада још велелепнијег храма, изграђеног око стуба на којем је 37 година стајао велики подвижник и чудотворац, Симеон Столпник. У VI веку Евагрије је описао овај храм у својој *Црквеној историји* (1, 4). Средином прошлог столећа (1853 – 1855) француски археолог, гроф де Воге, истражујући рушевине храма, предивно очуване, нашао је постолје чувеног стуба³. Не знам како изгледају ове рушевине у наше време, али име и спомен светог, наравно, живи на целом православном Истоку. Стара Русија познавала је много столпника, који су подражавали великог Симеона. Сви памтимо подвиг светог Серафима, који је стајао три године за време Пушкина и декабриста. Традиција светог Симеона није умрла на Истоку, као што је жива на Западу традиција свете Женевје.

Зашто обједињујем ова два имена, која су, рекло би се, толико међусобно удаљена? Ишчитавајући житије свете Геновефе⁴, наишао сам на ове речи: „Био је неки муж у земљи Истока, по имену Симеон, који је, презревши свет, скоро четрдесет година стајао на стубу у сиријској Киликији, недалеко од Антиохије. Он се, причају, много распитивао о Геновефи код трговца који су путовали тамо-амо, слао јој поздраве пуне поштовања и молио је да га помиње у својим молитвама“ (гл. 27 изд. Krusch).

Не можемо проверити исправност ове гласине. Један од критичара (Круш) налази да је невероватна, полазећи од искривљене представе о изолованости Источне и Западне Цркве. (Други Крушов аргумент је Симеонов страх пред женом!). Спремни смо, напротив, да тврдимо да у овој гласини нема ничег невероватног. Света Геновефа (око 420–500) и свети Симеон (око 390–459) су савременици. Хришћански Исток и Запад живели су тада, у V столећу, као и неколико векова касније, у присном јединству. Ми познајемо источне аскете који су окончали своје дане у галским скитовима, слушали смо о мноштву ходочасника са

Запада, који су се упутили на свети Исток: у Египат, Сирију, Палестину. У V–VI веку западне цркве осећају себе као периферије великог хришћанског света, чије срце куца на Истоку. О светом Симеону, наиме, слушамо код једног од његових искрених савременика: „Доласили су му многи са крајњих граница Запада, Шпанци, Британци, Гали, који живе у средишту њиховом. О Италији је сувишно и говорити“ (Theod. *Hist. relig.* 26, 11). Исти аутор, блажени Теодорит Кирски, приповеда нам да у Риму у његово време (то јест, за Симеонова живота) код улаза у све радионице стоји невелико изобразење чувеног столпника ради заштите и покровитељства⁵.

Али нека је чак гласину о Симеоновом благослову („поздраву“) Геновефи од почетка до краја измислио њен биограф, који је желео да узвиси своју светитељку (Симеон моли њене молитве), једно остаје несумњиво: савременици су већ довели у везу ова два јунака хришћанског света, без обзира на хиљаде миља, мора и земље – као симбола јединства светих, једне Цркве. У таквом симболичком смислу и ми прихватамо ово предање.

Размишљајући над смислом овог предања, очекујеш да ћеш сусрести сродност живота и подвига двоје светитеља. Али са дивљењем увиђаш, уместо сличности, потпуну, на први поглед, супротност њихових путева. Не, наравно, Геновефа није била ученица сиријског подвижника. Духовно јединство, установљено симболичким благословом, било је јединство супротности (*coincidentia oppositorum*), које се уливају у тајанствене дубине црквеног живота. У овоме је интересантност и поучност паралелног читања њихових житија⁶. Хтео сам да са читаоцем овде поделим неке утиске, стечене овим читањем⁷.

Подсетимо се на почетку с мало речи о подвигу Геновефе. Ми, разуме се, не чинимо безнадежан покушај да пронађемо веродостојно језгро биографије из легенде која је окружује. Управо нам је више од свега интересантнија сама легенда. Геновефин биограф пише крајње слабо. Он чак не покушава да на-

слика њен портрет. Ниоткуда се не види да је познавао светитељку. Он даје тек каталог дела, то јест чуда, као скоро сва житија те епохе. Али чак и из ових једноличних чињеница, или предања, израста потпуно одређен, веома људски, у неким цртама запањујући лик.

Света Геновефа је током свог дугог живота била сведок упада варвара, постепеног разарања и пропасти Западне Империје. Њен призив, слично Северину Панонском, био је да људима олакша ужасе овог уистину апокалиптичног времена. Родивши се у Нантеру, сеоцету код Париза, од родитеља који носе римска имена (Геновефа је германско име, али то још не значи да је она варварског порекла), у раном детињству приметио ју је свети Герман, епископ Оксерски, који је, пролазећи кроз Лутецију (Париз), помиловао девојчицу и указао јој на њен будући подвиг. „Хоћеш ли да себе посветиш Христу и сачуваш своје тело у непорочној чистоти?“, питао ју је, и, као знамење детињег обећања, обесио јој о врат новчић на којем је приказан крст. Прошле су године и девојка је примила од епископа покров невесте Христове. Она није постала монахиња – у то време женски манастири су били права реткост у Галији – била је једна од оних дева посвећених Богу (*virgines velatae*), које су, давши завет чистоте, остајале у свету. По смрти родитеља преселила се у Париз код своје куме. То је све што знамо о спољашњим околностима њеног живота. Петнаест година води живот испоснице и молитвенице, ни у чему, међутим, не излазећи изван граница људске природе. Чули смо само о нарочито емоционалном интензитету њене молитве. „Она је плакала сваки пут када би погледала у небо“. „Под њене келије био је мокар од суза“.

Било јој је 30 година у време најезде Атиле и његових Хуна. Парижани су се спремали да евакуишу свој град пред ратном грозотом. Геновефа је сакупила жене и молила се с њима у цркви, да би, „слично Јудити и Јестири“, спасила град од погibeљи. Она убеђује и мушкарце да не односе драгоцености из Париза, обећавајући им безбедност. Биограф прича да је због таквих предсказања, иако утешних, умало нису убили. Али град је био спашен. Обистинило се пророштво Геновефе.

Према предањима локалних цркви, многи градови латинског света (Орлеан, Труа, Рим) храброшћу и вером својих епископа били су спашени од Атиле. Париз се показао спашеним молитвама деве. Какав символ за будућу историју Француске! Ненаоружана и кротка Геновефа је већ наговестила Орлеанску Деву.

Од овог догађаја почиње друштвено служење Геновефе, које ће трајати пола века. Сада њен ауторитет међу суграђанима стоји непоколебљиво. К њој се слива море људских страдања. Она исцељује, изгони демоне, олакшава беду. Али Геновефа се не задовољава делима личне делатне љубави. Она воли да постиже за себе заједничко, мушко дело. Замислила је да изгради базилику на гробу париског мученика Дионисија. Окупља свештнике, на чудесан начин налази креч за изградњу, снабдева вином раднике. За време франачке опсаде Париза, када је граду претила глад, Геновефа плови

Сеном и Узом по хлеб у Труа, у Арси, скупља жито, укрцава га у једанаест бродова, а у Паризу са својим послушницама пече хлебове, делећи их сиротињи. Она је стално у покрету, стално на путовањима. Нарочито је често видимо како плови на бродовима по воденим путевима Ил де Франса. Онда је у Моу, где жању њена сопствена поља, и где помаже девицама које беже од младожења, које су под њеним утицајем осетиле привлачност према духовном животу. Онда у Туру изгони демоне у базилици страшног за демоне Мартина, потом у Орлеану добија опроштај за огреховљеног слугу.

Последња црта је за њу нарочито карактеристична. Састрadalна према слабима, она уме да буде строга према силнима. Господар, који је одбио да опрости слуги, подвргава се небеској казни. У грозници, без сна, он не може да нађе себи спокоја. „Ричући, као дивљи бик“, дужан је да сам тражи опроштај светитељке.

Чак су и варварски краљеви дрхтали од њеног милосрђа. Хлодвиг је, по молби Геновефе, многе заточенике пустио из тамнице, подарио живот већ осуђенима на смрт. И отац његов, Хилдерик, који је био многобожац, плашио се да одбије светитељкине молбе за осуђенике, настојећи да их крадом од ње одводи из града на кажњавање: узалудна су лукавства да се обмане прозорљива.

Важно је напоменути да биограф, толико детаљан у регистровању њених дела, није нашао простора да исприча о њеној кончини, нарушивши све хагиографске каноне. Посмртна чуда, која су се дешавала на гробу светитељке, непосредно се прикључују подвизима

њеног живота, да би продужила утисак некаквог урагана делатне љубави.

„Симеона Великог, дивно чудо васељене, познају сви поданици римске државе, познају га и Перси и Индијци и Етиопљани, чак до Скита“, овако почиње своју главу о столпнику блажени Теодорит Кирски (Hist. relig., с. 26), очевидац његовог изузетног подвига.

За сведочење о њему имамо три житија, од којих је једно написано за живота светитеља, друга два убрзо после смрти. Један од проциљивих и суптилних критичара хагиографске књижевности, савремени боландист Н. Декхеј, оправдано примећује: „Нема много светитеља који имају добро документовану биографију“. Најверодостојнији сведок је учени епископ Кирски. Најпривлачнији је анонимни аутор сиријског житија, који ће своје утиске о столпниковом делу у источном, негрчком свету, веома трезвено осветлити својом фантазијом. Ми сликамо лик светога у најопштијим цртама.

Симеон је у детињству напасао стада свог оца (од Геновеве су правили пастирицу само живописци „пасторалног“ века) – сиријско житије слави његову лепоту, снагу, снажљивост у бекству, доброту према свему. И виђење анђела, рекло би се, научило је дечака управо делатном животу: „Само имај кротост, трпљење и љубав према свему“. Али ово су црте другачијег душевног стања. Малишан воли да скупља смирну и пали је у пољима. „Нек се сладосни мирис узноси Богу на небу“. Ова бесциљна, бескорисна жртва наговештава созерцатељни ум, дар сладосних молитви. И, на крају, Теодорит приповеда о дечачком сну, у којем се открива смисао аскетског пута. Неко је наредио малишану да копа земљу за полгање темља. Три пута и четири пута је глас заповедио да копа дубље: „а градиће без тешкоће, пред крај, када тешкоће престану“. На почетку се укопавао у земљу, потом се узносио ка небу.

Многи се путеви отварају пред дечаком: делатни, мистички, аскетски. Не налази их одмах – тачније, проналази свој најкраћи, вертикални пут ка небу. И њему је долазило у младости да обилази манастире, и настојао је да смести своју племениту ревност у готове форме људског општежића. Ова су искуства била неуспешна. Његов строги аскетизам је плашио, раздраживао братију, нарушавајући дисциплину устава. Своју пожртвовану вољу Симеон је ставио изнад монашког послушања. Свима ће остати у нарочитом памћењу конопац од палме, којим је стегао бедра испод одежде тако снажно, да се појас урезао у тело, образовавши на њему гнојне, смрдљиве ране. Изгнан из манастира, скривао се у дубокој исушеној цистерни. Овде је могао да умре без хране, да га нису, по наговору анђела, нашли монаси и извадили на силу. Један од биографа, Антоније, који углавном хиперболизује причу обзривог Теодорита, умећући у младићева уста речи које одишу некаквим очекивањем самоубиства: „Дозволите ми, господо моја и браћо, дајте ми да умрем, као

смрдљиви пас [...] јер је у мени море грехова“.

Одлазећи из манастира, упутио се у Теланису (Тел-Нешн) – место његових будућих подвига. Овде почиње да живи у келији напушеног манастира, где први пут опитује четрдесетодневни пост. По истеку четрдесетог дана, презвитер Бас, продревши споља у његову келију, налази га полумртва, на поду, а донешени хлеб и вода нису дирнути. Напуштајући келију, Симеон се пење на планину и прикива себе ланцима за стену. Овде борави, „созерцавајући небо и напрежући се да види оно што је изнад неба“. Као раније игуман, тако сада епископ не одобрава његове ексцентричности. Епископ Мелетије му наређује да скине ланце, убеђујући га да „за њега мора бити довољан и оков разума“. Овај пут Симеон се потчињава и живи на планини, под отвореним небом, не прелазећи линију ограђеног трга, једнакој дужини ланца (20 лаката). Када су скидали ланце, испод кожне поставе нашли су 20 огромних стеница, које је мученик добровољно хранио својом крвљу.

Видимо како се све више сужава круг његовог слободног кретања по земљи. Преостало је да учини последњи корак: Симеон се пење на стуб. На почетку је то обичан камен од два или шест лаката висине. Повећавајући неколико пута висину стуба, он се, на крају, попео на последњу висину од 30 или 40 лаката. Извори дају различите размере и бројеве наслаганих стубова. Отад се целог свог дугог живота – 37 година – сместио у простор од четири квадратна метра. Он је чак на стени приковао ноге, како би притеснио себе до

краја. Јединствени подвиг, који је себи наметнуо подвизник, чини се има само једну димензију: висину.

Симеонов подвиг сасвим је изузетан, необичан. Хришћанска аскеза, иначе богата формама, до тада није познавала столпништво. Као што видимо, Симеон је био његов изумитељ. Као све ново, ова нова форма подвизништва беше непријатељски дочекана. Ми слушамо о незадовољству египатских и месопотамских монашких кругова. Блажени Теодорит говори о „*стубу*“, презреном од љубитеља клеветања“, који настоје да оправдају и објасне његово значење. Поред сувише простог и сумњивог мотива (жеља да се удаљи од наметљиве гомиле), занимљиво је његово друго – чисто религиозно – објашњење. Новином, као што је јуродство, Бог често привлачи себи људска срца. „Као што цареви воле да издају монету, тако и Цар на сваки начин, слично монетним знацима, запечаћује благочешће новим разноврсним формама живота“. „Новина призора постаће подесно средство

за поучавање“. „Симеон је утемељио овај нови и чудни призор, необичношћу привлачећи све созерцању“. Али ово тумачење објашњава значај Симеона за гомиле које се сливају ка њему, а не његов лични пут спасења.

Пажљиво изучавајући смисао у Симеоновом житију, чини се, почињеш да га препознајеш. Стуб је

тачка укрштања двају путева. Један од њих, сужавајућу спиралу, захтева просторно ограничавање, у непокретности тела проналазећи слободу духа. Овај пут логично би могао довести до затвора, до јама – а ми заиста видимо да је Симеон испробавао и затвор и јаму. Није се задовољио њима. Зашто? Није ли стога што, поричући земљу, није желео да одустане од неба – од видљивог неба, које га је надахњивало на молитву?

Постоје два типа хришћанске молитве. Једна, молитва полузатворених очију, захтева полутаму, заклоњена са четири зида, воли тесне собе, пештерне храмове. Друга воли звездано небо или његов символ, високу куполу. Навикли смо да прву форму молитве („скученију“) повезујемо са аскетским усмерењем ума. Свети Симеон показује да ово није увек тако. Седећи у ланцима, „созерцавао је небо“. Он је узлетео у молитви [...] подизао је очи ка небу и усмеравао поглед увис“. И ученике своје учи да „гледају у небо и узлећу и одричу се земље“.

Симеонов стуб није само оруђе мучења и његово значење превазилази границе аскетике. Стуб је молитвени символ непокретности и скупа с тим подстрек души да се узнесе ка Богу.

(наставиће се)

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Ex voto (лат. „према обећању“) – приношење у храм, по католичком обичају, предмета који сведоче о испуњењу молитвеног мољења: штаци исцељених, малена сребрна изображења руку, ногу, очију, срца (такође у знак исцељења), понекад слике које приказују чудесно пројављивање милости Божије, а такође везови, свећњаци, кивоти и друге црквене утвари.

² Битка на Марни (1915. године), једна од одлучујућих борби за Француску у Првом светском рату.

³ Ове руине на арапском познате су под именом Kalaat Seman (Замак Симеона). *Vogue. Syrie Centrale. Architecture civile et religieuse au VII siecle*, t. I, pp. 141–154; t. II, pp. 139–150.

⁴ Дајемо предност старој германо-латинској форми њеног имена.

⁵ Приметимо да у православној употреби једино допуштено скулпторско изображавање светитеља такође приказује столпника – преподобног Нила.

⁶ У науци није коначно решен спор, покренут крајем прошлог столећа, око питања аутентичности житија Свете Геновефе у једној од најстаријих његових редакција. Али, изузев немачког критичара Круша, сви истраживачи су склони да се односе према једној или другој редакцији, разликујући се тек у детаљима на почетку VI века, према аутору, који је писао 18 година после смрти свете.

⁷ *Vita S. Genovefae*. Крушово издање (монографија у серији: Germ. S. R. M. III), Kohler (Etude critique etc.) и Kunstle (Coll, Teubner).

АРЕОПАГИТОВА СИМВОЛИКА ЧОВЕЧИЈЕГ ТЕЛА У ПРЕВОДУ ИНОКА ИСАИЈЕ У XIV ВЕКУ

Након што је објавио на савременом српском језику шест одломака Аеропагитове (*Corpus Areopagiticum*) расправе *О божаственим именима* (1980) и другу главу списа *О небеској хијерархији* (1982), које је на српскословенски превео 1371. године инок Исаија, професор Ђорђе Трифуновић преводи и трећи параграф петнаесте главе *Небеске хијерахије*. Овај превод, који Каленић преноси, као и исцрпан коментар о рукопису у којем се налазе Исајини преводи Аеропагита, професор Трифуновић је објавио у *Зборнику радова Византолошког института*, XLV, 2008

Та (небеска бића) показују се човеколико зато што је (човек биће) духовно и зато што има моћи горе да гледа; зато што (има) усправни и управни стас; зато што (има) природно (право) власти и владавине; зато што, иако у чулима слабији од осталих живих бића, превазилази све богатом снагом ума и вештином расуђивања превазходи и (што је) по природи духа непоробљена и неспутана.

Сваком, како мислим, од многих делова нашег тела (могу се) наћи знамења прикладна да прикажу „особине“ небеских сила. Може се рећи да очију моћ показује њихово најчистије сагледавање божаствене светлости и, опет, право и мирно и несметано, али брзо и чисто и бестрасно распростра трто примање богочетног сијања.

Разликујуће моћи мирисања означавају способност да се прима, колико је могућно, миомир што стоји изнад ума, што тачно разликује „од смрада“ и потпуно га избегава.

Ушију моћ означава учешће и разумно примање богочетног надахнућа. Укус показује задовољавање духовном храном и примање божаствених и хранљивих струја.

Дотицања „моћ“ показује верно разлучивање корисног и штетног.

Веће и обрве означавају склониште богопријемних намисли.

Младеначки и јуношки узраст означавају цветајуће увек животне снаге.

Зуби означавају раздељивање савршене хране која се прима, јер свако биће духовно „примивши“ даровано му од божаственог знање, мудрој силом га (знање) раздељује и множи онима који су мањег опсега.

Рамена и мишице и, даље, руке означавају стварање и делање и предузимљивост.

Срце је знамен боголиког живота, које своју животну снагу у виду добра као промишљено раздаје.

Прса, пак, показују чврстину и заштиту животворног дара срца, које испод њих лежи.

Плећа означавају скуп свих животних моћи.

Ноге означавају покретање и брзину и трчање ка ваздашњем божаственом кретању. Због тога богословље изображава света бића са окрилаћеним ногама. Јер крило показује узлазну и небесну брзину и путетворство увис и узнесеност изнад свега нижњег. Лакоћа крила означава као ништа земаљско, али, зато, све што се чисто и лако на висину узноси. Нагота и необувеност означавају ослобођеност и неспутаност и незадрживост и очишћење од спољашњих дометака и божаственој једноставности, колико је могуће, уподобљење.

Оживљавање задужбинарства

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ОСВЕШТАО ЗАДУЖБИНСКУ ЦРКВУ У БАЈЧЕТИНИ

У суботу по Вознесењу Господњем, 27. маја 2017. године, Патријарх српски Господин Иринеј је благоизволео да у Бајчетини, надомак Крагујевца, освешта ктиторски храм председника Републике Србије Томислава Николића, који је посвећен Светом Великомученику Димитрију, у којем је скужена и Света Литургија

Његовој светости Господину Иринеју, Патријарху српском саслуживали су Његово високопреосвештенство Господин Порфирије, Митрополит загребачко-љубљански, Његово високопреосвештенство Господин Јован, Митрополит белогородски и старосољски из Московске патријаршије, Његово преосвештенство Господин Иринеј, Епископ бачки и домаћин, Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски. У богослужењима су учествовали и високопреподобни игумани манастира Хиландара и Зографа са Свете Горе, Методије и Амвросије, као и више свештеника и ђакона, како из Шумадијске епархије, тако и гостију.

Освећењу храма и Светој Литургији присуствовали су и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, амбасадор Белорусије у Београду Владимир Чушев, амбасадор Народне Републике Кине Ли Манчанг, градоначелник града Крагујевца Радомир Николић, представник амбасаде Руске Федерације, академик професор др Љубомир Максимовић, као и еминентне личности крагујевачког јавног, културног и научног живота, свештенство и монаштво Шумадијске епархије. Дошли су у великом броју и верници из околине Бајчетине.

Током самог чина освећења цркве, Патријарх српски Господин Иринеј је рекао да је ово до сада била само грађевина, а да сада постаје храм који ће служити српском народу, у којем ће моћи да се моли и служи Богу. После освећења одслужена је прва архијерејска Литургија. Учествовало је и Прво београдско певачко друштво.

Након литургијског отпуста, присутнима се обратио Његова светост Патријарх српски Господин Иринеј, рекавши, између осталог: „Нека је благословена земља српска и све земље српске и народ који живи у њима. Велики је данашњи дан, велики пред Богом и нашем историјом, велики је и овај храм. Потребна су уста Светог Јована Златоустог или Светога Владике Николаја Жичког да би се исказало шта је лепше, ово место, или овај храм, да ли ликови изображени мозаицима. Данас смо сви били присутни када смо призвали Духа Светога да освешта овај храм, али и све нас. Ово је нешто што само Бог може да дарује једном мученичком народу, светињу која ће као најновији украс обележити епоху у којој живимо. Благодарехи нашем ктитору, председнику Србије господину Томиславу Николићу, сведочимо да смо достојни времена у коме живимо, али и историје наше. По томе ће нас Господ и Спас наш Исус Христос, Свети Сава и многи наши мученици и новомученици препознати као своје. По нашим светињама нас познаје и препознаје свет и због њих смо остали и опстали на овим просторима. Њима се пред свима поносимо, а ова светиња је обележје нашег времена. Ктиторе знамо по

светињама које су нам оставили. Од краљева Петра I и Александра Крађорђевића, па до данас, није било владара који је своје народу оставио задужбину. Данас је председник Томислав Николић први који то чини. Он је поштовао све особине и сву лепоту свога народа када је дошао на врх наше државе, не заборављајући своју веру. И своје народу је даривао овај прелепи храм. Велика је ствар освештати храм, а још је већа освештати манастирски храм као овај, који ће окупљати народ за мир, љубав и слогу. Зато смо данас радосни и благодарни, са надом да ће се у овоме светом храму наш народ окупљати да слави Бога на многаја љета.“

Његова светост Господин Иринеј је, у име Синода Српске православне Цркве, председнику Србије Томиславу Николићу, доделио орден Светог Саве првог реда,

и radoсно стоје пред његовим чукундедом Николом, прадедом Симеуном, дедом Милутином, оцем Радомиром и братом Ђирилом Браниславом. „Овим храмом испунили смо њихов завет, за њиховог овоземаљског живота неостварену жељу. Градњом смо трагали за дубљим смислом нашег постојања, јер све материјално је бесмислено без духовног. Радост је у давању. Зато је овај храм симбол свега онога што смо били и оног што ми јесмо као породица. Делимо са вама благодат, осећајући мир у себи, измирени са светом и са собом, надајући се да ће се Света Литургија овде служити за будућа покољења.“

На цркви Светог великомученика Димитрија радили су архитекте Никола Реља и Гордана Дражић, дизајнер унутрашњости храма је магистар Славица Кезуновић, професор Мирољуб Стаменковић био је задужен за металне и бронзане делове, а Јован Чоловић, каменорезац из Аранђеловца, за делове ентеријера од камена, углавном македонског белог. Владичански трон делом је направљен од оникса из Аризоне. Мозаици су дело професора Факултета примењених уметности у Београду Мирослава Лазовића, али је било непознато да је Драгица Николић аутор фреске Светог Димитрија која се налази на улазу у цркву.

Мозаичким живописом доминирају две целине. На десној страни су фреске у мозаику посвећене Светом Димитрију, на левој *Беседа на Гори*. Један део посвећен је Романовима, руској царској династији, а председник Србије је инсистирао да се у композицију унесу и ликови новомученика српских, крагујевачких ђака стрељаних у Шумарицама, Милице Ракић и Сање Миленковић, које су погинуле у бомбардовању НАТО војске, те Вукашина из Клепаца...

Када градња ове задужбинске цркве у потпуности буде завршена, постаће женски манастир. Конак је већ изграђен.

Мирослав Васиљевић, протођакон

а Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је председнику и његовој супрузи уручио грамате прогласивши их ктиторима једног од храмова у Шумадијској епархији.

Томислав Николић се захвалио Његовој светости Патријарху српском Господину Иринеју и Његовом Преосвештенству епископу шумадијском Господину Јовану на доласку у Бајчетину и подршку током градње задужбине. „Храм Светог великомученика Димитрија, крсне славе Николића, одавно је био саграђен у нашим срцима и нашим главама. Носили смо га у сновима кроз генерације, као завет да ће једног дана изнићи у Бајчетини.“ Николић је нагласио да он и његова породица сада спокојно

ОСВЕШТАНА ЦРКВА У КОЛАРУ КРАЈ ЈАГОДИНЕ

Дана 1. јуна по новом, а 19. маја по старом календару 2017. године, на празник Светог свештеномученика Патрикија, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован освештао је филијалну цркву Светог Саве у Колару крај Јагодине, парохија драгоцвечка, Архијерејско намесништво беличко.

Идеја о подизању цркве појавила се још почетком деведесетих година двадесетог века. Реализација изградње цркве започета је 2014. године благословом Владике Јована, а у време тадашњег пароха, свештеника Александра Гајића. Црква је подигнута на улазу у село, крај самог пута Јагодина – Рековац. Црква је брвнара, посвећена Светом Сави Првом Архиепископу српском. Исте године Владика је освештао камен темељац, крстове и звоно. Радови су приведени крају 2016. године.

На освећењу цркве, Владика је положио у Часну трпезу мошти Светог Кнеза Лазара Косовског. Саслуживали су му протојереј ставрофор Радосав Станковић, пензионисани парох јагодински, протојереј Павле Кандић из Епархије врањске, као и пароси јагодински при Старој цркви, протојереј Александар Гајић и протонамесник Дејан Ђорђевић. Велику помоћ на освећену пружили су Архијерејски намесник белички, протојереј ставрофор Небојша Младеновић и парох маршићански протојереј Бојан Димитријевић. Својим појањем Свету Литургију и освећење цркве улапшали су Србски православни појци из Београда.

Након освећења цркве, у току Свете Литургије, Владика је крстио Кристиана и Леонору Јовановић, децу једног од добротвора цркве, Жарка Јовановића из Колара. По завршетку Свете Литургије Епископ Јован је поделио Архијерејске грамате захвалности заслужнима за изградњу цркве: Жарку Јовановићу из Колара, Вељку Вулићу из Колара, Ненаду Милошевићу из Колара и Владану Радовановићу из Јагодине. Достојанством протонамесника Владика је одликовао старешину цркве, јереја Срђана Кандића.

Епископ Јован је изразио захвалност свима који су помогли изградњу цркве, како финансијски и материјално, тако и љубављу и несебичним залагањем. Владика је нагласио да верни народ Колара поред Светог Саве сада има и Светог Кнеза Лазара Косовског као свог небеског заступника. Говорећи о значењу подигнуте цркве, Владика је рекао да црква није физички велика, али да је велика у духовном смислу, јер ће се у њој приносити Богу молитве и мољења, као и оно најважније, Света Литургија. Звоно, које се буде оглашавало, увек ће позивати верне да учествују у Светој Литургији.

Трпеза љубави организована је у сеоском Дому културе, залагањем Месне заједнице и Црквеног одбора, на којој је настављено литургијско заједничарење.

Срђан Кандић, протонамесник

ВЛАДИКА ШУМАДИЈСКИ ГОСПОДИН ЈОВАН ОСВЕШТАО ЦРКВУ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У МАНАСТИРУ ГРНЧАРИЦИ

На дан када наша Цркве прославља Светог свештеномученика Јануарија, а два дана пред празновање Светог великомученика Георгија, 4. маја 2017. године, Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски, освештао је новоподигнуту цркву, зимску капелу, у порти Светониколајевског манастира Грнчарице. Нова манастирска црква је посвећена Светом великомученику Георгију. Након освећења, Преосвећени Владика Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслужење свештеника и ђаконa Шумадијске епархије, као и гостију из других епархија Српске православне Цркве.

Темељ новосаграђеног храма је такође освештао Његово просвештенство Епископ шумадијски Господин Јован 2006. године. Трудом сестринства манастира Грнчарице, добротвора, приложника и верника из околине, до чина освећења нова црква је и живописана.

На месту садашњег храма некада се налазила мала зимска капела, такође посвећена Светом великомученику Георгију, а Светим моштима које су се налазиле у старом Светом престољу, Владика Јован је придодао и мошти Светог великомученика кнеза Лазара Косовског.

У чину освећења и на Светој Литургији учествовао је верни народ овог краја, као и велики број добротвора, који су тога дана за показану љубав према овој светој обитељи одликовани Архијерејским граматама и захвалницама.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СЛАВА МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА

На Благовести, 7. априла, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Благовештењу рудничком. Повод овог молитвеног сабрања била је слава свете обитељи. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Владика Јован верном народу се обратио беседом о Пресветој Богородици, истакавши Мајку Божију као пример послушности, скромности, верности и оданости. Она је пуна смирења ишчекивала долазак Сина Божијег у свет, желећи да постане слушкиња оне девојке која ће по наговештају пророка Исаије затруднети и родити Спаситеља. Када је чула речи Светог архангела Гаврила да је она та коју је Бог изабрао за то пресвето достојанство, није се погордила, већ је и даље боравила у храму бринући о његовој чистоћи. Пучени примером Пресвете Богородице позвани смо да се учимо смирењу кроз пост и молитву, да будемо послушни вољи Божијој и да се Његовом Речју напajамо не бисмо ли се обожили у овом пропадљивом свету. Владика Јован је истакао да су Благовести празник који нас подсећа на дан када је Бог постао човек.

Након Свете Литургије пререзан је славски колач, а заједничарење је настављено трпезом љубави приређеном од стране настојатељице ове свете обитељи монахиње Салафаиле и њеног сестринства.

Урош Костић, ђакон

ВАСКРС У ПРВОПРЕСТОЛНОМ ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

У Саборном храму у Крагујевцу, у поноћ, уз појање васкршње стихире: „**Воскресеније Твоје Христe Спасе...**“ и брујање звона Саборног храма, уз упалене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење са литијом. По повратку у храм, настављено је Васкршње јутрење, радосним песмопојем васкршњег канона: „**Васкрсења је дан, просветимо се људи...**“

По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „**Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова**“, почела је Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његово Пресовештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма. Васкрсење Христово је победа над смрћу, победа над грехом, победа над ђаволом, то је пролеће

за душу људску. Једна васкршња песма дивно каже: „**Данас Христос као сунце засја из гроба, данас грану пролеће у душама нашим**“. Васкрсење је празник радости, наде, и живота.

Свечаној васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника, председник Скупштине града Крагујевца Мирослав Петрашиновић, председник Црквене општине Мирослав Брковић. Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја, прочитао је јереј Слободан Савић. После Литургије, Владика Јован осветио је васкршња јаја, која су подељена верном народу.

У двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: **Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!**

Срећко Зечевић, протонамесник

СЛАВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ ПРОСЛАВЉЕНА У НЕМЕНИКУЋАМА КОД СОПОТА

У петак, 21. априла, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама, поводом славе Епархије шумадијске Источног петка.

Велики број свештенства, монаштва и верног народа наше Епархије радосно је дочекао свог Архијереја. Епископу су саслуживали протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор богословије Свети Јован Златоусти у Крагујевцу, протојереј ставрофор Славко Зорица, инспектор богословија, јеромонах Петар (Драгојловић) настојатељ манастира Пиносава, јереј Слађан Влајић, главни војни свештеник, архијерејски намесници и свештеници Шумадијске епархије. Торжествености богослужења допринео је хор „Опленац“ из Тополе, вођен диригенткињом Маријом Ракоњац.

Светој Литургији су присуствовали и др Марко Николић, помоћник директора Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама, Живорад Милосављевић, председник Општине Сопот, пуковник Саша Милутиновић, официр Војске Србије задужен за верску службу при војсци, војни свештеници, официри и подофицири Војске Србије.

Овом приликом, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован наградио је заслужне свештенике. Правом ношења напрсног крста награђени су протојереји:

Славиша Поп Лазић парох раљски и Милорад Лазић, умировљени парох младеновачки. Достојанством протопрезвитера одликовани су протонамесници Драган Симоновић, парох при Старој цркви – Крагујевац и Александар Борота, парох при Старој цркви – Крагујевац, а достојанством протонамесника одликовани су свештеници Марко Стевановић, парох поповићки, Миломир Тодоровић, парох при Новој јагодинској цркви и Никола Илић, парох јунковачки.

У богонадахнутој беседи Владика Јован је указао на смицао и значај великог празника Васкрсења Господњег, истакавши да Христовим Васкрсењем људска природа задобија нови бесмртни живот као и творевина, јер је Васкрсењем побеђена смрт.

Свети Архијерејски Синод усвојио је предлог Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, и орден Све-

тог Краља Милутина доделио Живораду Милосављевићу, председнику Општине Сопот, на дан Епархијске славе. Приликом уручења ордена, Преосвешћени Владика се топлим и очинским речима захвалио Живораду Милосављевићу на љубави према црквама и манастирима космајског краја, а као узор и пример навео је градитељство Светог Краља Милутина, највећег ктитора међу српским владарима.

Након ломљења славског колача, свечарско славље је настављено трпезом љубави, коју су припремили свештеници космајског намесниства, предвођени својим духовним оцем домаћином Владиком Јованом, уз несебично залагање Архијерејског намесника космајског протојереја ставрофора Љубише Смиљковића. Међу присутним гостима, посебно место припало је уваженом академику др Василију Крестићу, а у име припадника Војске Србије присутнима се обратио пуковник Саша Милутиновић. Поздрављајући Владика Јована и захвљујући на гостопримству, он се Преосвешћеном захвалио на труду и ревности коју показује према припадницима војске као Војни Епископ, истакавши да је избором Епископа Јована за војног Епископа стање верске службе у војсци знатно унапредовало, и да је однос и сарадња Епископа Јована са припадницима војске и војним свештеницима на веома високом нивоу, а то је зато што Епископ Јован показује велики труд и истинску очинску љубав. У име припадника Војске Србије пуковник Милутиновић је Епископу уручио Панагију Епископа војног, у коју је уливен део чауре гранате са пробоја Солунског фронта.

Преосвешћени Владика је узвратио топлим речима пуковнику Милутиновићу и свим припадницима Војске Србије на дару љубави. Епископ се такође захвалио свом свештенству, монаштву и верном народу Цркве Божије у Шумадији, честитао славу и упутио свој Архијерејски благослов.

Поносни на свог Епископа, сви присутни су громогласно запевали Многаја лета....

Горан Лукић, протонамесник

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА ЗА НОВУ ЦРКВУ У ВЕЛИКОМ БОРКУ

Верни народ са децом из Великог Борка и околине у Архијерејском намесништву беланичком, у прву суботу по Васкрсу, 22. априла, окупио се у сеоском дому да дочека Његово Преосвештенство епископа шумадијског Г. Јована. Владика је служио Архијерејску Литургију после које је осветио темеље за нови храм у Великом Борку који је посвећен Светом великомученику Георгију. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Лепоту богослужења у импровизованој, али пространој сали употпунио је велики број деце својим умилним појањем.

Владика је после прочитаног јеванђелског зачала беседио о славном Васкрсењу Христовом. Васкрсење Христово је васкрсење свих хришћана. То је вера и нада у вечни живот. Ми чекамо други долазак Христов и свеопште Васкрсење. Господ је дошао први пут као Спаситељ, а други пут ће доћи као судија. Тада ће поделити правду. Бог је љубав али Божију љубав увек прати Његова правда. Нас нико не воли као Бог али и ми смо позвани да одговоримо својом љубављу на Божију љубав. Позвани смо да вером потврђујемо свој хришћански живот. Спасење је могуће ако своју веру претварамо у дела.

На крају беседе Епископ је позвао верни народ да ходи путем Божијим.

После причешћа Епископа и свештенства уследило је причешће деце и верног народа. По завршетку Литургије сви заједно су се упутили до новоподигнутих темеља за нови храм где је уследило његово освећење од стране Архијереја. Владика је похвалио народ на труду који је уложен на почетку изградње храма и позвао све да га у љубави и доврше. Да свако помогне према својој моћи. Ако ничим другим онда молитвом, јер молитва нас и сабира у храмове. Храм није споменик него жива Црква у коју треба што чешће да идемо. Такав треба да буде и овај храм који је дом свих хришћана овога краја.

Након освећења темеља уследила је богата трпеза љубави за све окупљене коју су припремили домаћини са својим свештеником Гораном Ракићем.

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА ЦРКВЕ У СТОЈНИКУ

У суботу, 29. априла, када наша Света Црква прославља и празнује Свете мученице Агапију, Хионију и Ирину, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован осветио је темеље новог храма у Стојнику посвећеног Рођењу Светог Јована Крститеља и служио Свету Архијерејску Литургију. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

У својој надахнутој беседи наш Владика је упознао верни народ са значењем и важношћу Васкрсења Господњег за све и за сваког од нас. Личност која нема темеља нестаје када и он нестане са земље. Са друге стране, сваки који чини богоугодна дела остаје запамћен и после свог живота, јер ће дела остати да живе и сећају на њега. „Ми морамо живети и хранити се Речју Господњом. Јеванђеља нам је остављено не да бисмо га само помињали и истраживали, већ превасходно да бисмо Јеванђељем живели. Човек је са својом Боголиком душом позван да узраста, а узрастање је могуће једино када човек своје биће гради на једином чврстом темељу, на истини која је само једна, на Христу! Нема изграђивања без слушања и извршавања Речи Божије“, подучио је Епископ Јован. Присутним верницима наш Владика је упутио охрабрујуће речи у којима их је подсетио на вишевековну мудрост да Храм изграђује све оне који Храм граде, као и то да су Срби најимперсивније грађевине подигли и подухвате учинили у најтежим временима. Градити Цркву значи

уграђивати себе у њу, свако према својим могућностима, молитвом или прилогом. Епископ Јован је саветовао присутне да се око своје Цркве окупљају и да у Цркви активно богослужбено живе.

Након Богослужења ученици ОШ „Вук Караџић“ из Стојника су извели пригодан музички програм, а потом је заједничарење настављено трпезом љубави.

Марко Јефтић, јереј

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ВИНЧИ

Трећу недељу након Васкрсења Господњег православна Црква посвећује Светим женама мироносицама. Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је у недељу, 30. априла, Свету Архијерејску Литургију у храму у Винчи који је посвећен управо овим светим женама. Епископу су саслуживали свештеници епархије шумадијске. Бројним верницима Владика Јован обратио се беседом о потреби хришћана да сведоче православну веру. Ово је период када се молитвено сећамо сведока који су укус Божије победе и радости осетили и доживели, а да им претходно ништа није било унапред обећано. У том смерном стајању крај Христовог гроба и непрестаном служењу ближњима, а најпре тешењу Богомајке, потврђује се величина жена мироносица. Ниједан труд не пролази незапажено од стране Бога, стога их Он награђује тиме што су виделе васкрсење Христово и објавиле га људима. Бог им је рекао да се радују, а од те радости која је у Богу већа не постоји. Само она љубав која је јача од смрти је права љубав, а та љубав је љубав Христова, јер она никога не заборавља. Распећем и Васкрсењем Христос је објавио и доказао највећу љубав, а то је жртвена љубав. Његова љубав је савршена зато што она побеђује мржњу и зло, а човека испуњава истинским животом. Достицање те савршене љубави, коју су и жене мироносице поседовале, Владика Јован је пожелело сваком присутном вернику.

Након Свете Литургије и чина резања славског колача уприличена је трпеза љубави од стране домаћина славе Драгана Арсенијевића и његове породице.

Урош Костић, ђакон

ЂУРЂЕВДАН ПРОСЛАВЉЕН НА ОПЛЕНЦУ

У храму Светог великомученика Георгија на Опленцу, задужбини династије Карађорђевић, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију поводом храмовне славе – Ђурђевдана. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Сабраним верницима се након прочитаног зачала из Светог Јеванђеља пригодном беседом обратио протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић који је том приликом протумачио јеванђељску поруку о љубави и истинском начину

живота. Љубав о којој Господ говори представља сам извор хришћанског живота будући да само када другог волимо тада јесмо хришћани. Одговор на питање зашто нам све више недостаје љубави у данашњици лежи у нашем одвајању од Бога, односно сагрешењу. Покајање и наше враћање Богу је пут повратка љубави Божијој. Велики број људи говори да верује у неку силу, међутим Господ нас позива да се вратимо живом и оваплоћеном Богу и да живимо у моћима које нам Он даје кроз Свете Тајне. Да би Бог живео у нама потребна нам је на првом месту вера несебична у којој сами себе предајемо у руке Божије, а ток живота препуштамо промислу Божијем. Међутим, без Цркве и Духа Утешитеља који од Оца исходи немогуће је да будемо богочовечанско тело. Црква је место нашег спасења, само у њој можемо пронаћи Бога. Сведоци те истине су апостоли, светитељи, мученици попут Светог великомученика Георгија који је својим примером показао на каквој љубави и жртви треба да се заснива наш живот.

Након чина резања славског колача и по свршетку Свете Литургије, уприличена је трпеза љубави од стране Драгана Рељића, управника Задужбине Краља Петра Првог.

Урош Костић, ђакон

СЛАВА МАНАСТИРА ЛИПАР

Поводом храмовне славе, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије у манастиру Светог Георгија на Липару уз саслуживање протојереја ставрофора др Зорана Крстића, игумана Онуфрија Вранића, протојереја ставрофора Саве Арсенијевића, протојереја ставрофора Животе Марковића, протојереја ставрофора Александра Новаковића, протојереја Драгана Брашанца и протођакона Ивана Гашића.

На сам празник Светог Георгија, Светом Литургијом началствовао је игуман манастира Суково Серафим, а саслуживали су игуман манастира Саринац протосинђел Николај, протојереј ставрофор Живота Марковић, протојереј Александар Станковић и војни свештеник Владимир Благојевић.

Празнично бденије и Свету Литургију певали су ученици Крагујевачке Богословије на челу са својим професором појања Немањом Старовлахом.

Као и сваке године, пријатељи манастира, а пре свега мештани села, помогли су да се организује и спреми манастирска слава.

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У ВУЧИЋУ

Храмовна слава је сама по себи величанствен догађај јер тог дана се верујући народ који административно припада одређеном храму окупља у име Христово на Светој Литургији поштујући и славећи свог светитеља заштитника.

Тако је било и 8. маја, на дан Светог апостола и јеванђелисте Марка у селу Вучићу, покрај Раче Крагујевачке, с тим да је духовна радост овог пута била још и већа због долазак Епископа шумадијског Г. Јована који је служио Свету Архијерејску Литургију. Њему су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Беседу после прочитаног Јеванђеља је одржао протонамесник Дејан Шишкович. Он је говорио о значају заједничке молитве, који је наглашавао сам Господ Исус Христос када је рекао: „Где су двоје или троје сабрани у моје име и ја сам са њима“. Протонамесник Дејан је затим нагласио да је грчки израз за Свету Литургију „синаксис“ што значи сабрање, а постоји и други израз „евхаристија“ који значи благодарење и у те две речи назиремо и сами суштину сабрања верујућег народа који се у име Христово сабира да заблагодари Богу. На крају своје беседе отац Дејан је свима присутнима честитао храмовну славу са жељом да се сваке године окупљају у овако великом броју као данас.

После причешћа свештенства и великог броја верника Телом и Крвљу Господа нашега Исуса Христа организована је литија око прелепог вучићког храма, а затим је пререзан и славски колач, који је припремио колачар, трговац Мирослав Живуловић.

На крају овог духовног сабрања уследила је вечера љубави у ресторану Цар Лазар.

Горан Живковић, протонамесник

ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

У уторак, 9. маја, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије поводом храмовне славе Спаљивања моштију Светог Саве у Барајеву. Владика је дочекао мноштво верника са децом. Епископу су саслуживали свештеници Драгомир Сандо, Славко Божић, Драгомир Убипариповић и Драган Поповић и ђакони Иван Гашић и Бранко Караклајић. Појао је хор београдских богослова.

На крају службе Владика је пресекао славски колач и честитао славу сабраном народу и овогодишњем домаћину старешини барајевског храма Архијерејском намеснику бељаничком протојереју ставрофору Види Милићу који је овим поводом обележио и двадесетогодишњицу свештеничке службе.

У својој беседи епископ је говорио о празнику Васкрсења Христовог. Христос је својим Васкрсењем победио смрт. Вера у васкрсење Христово је вера и у нашу бесмртност. Нама је овај живот дат да будемо будни, а не да га преспавамо. Сваки човек има боголику душу и позван је на вечност. Вера у Васкрсење је била и вера нашег оца Светог Саве који је себе охристиовио Христом, а на тај начин и све нас. Свети Сава нас позива да живимо правоверно. Кроз Светог Саву ми смо накалемљени на Христа и док смо у Цркви ми смо на путу Светог Саве. Врата вечности нам је отворио Христос

и кроз њих нас уводи наш Свети Сава. Његова величина се види и у томе да га ни мртвог нису оставили већ су му тело спалили. Међутим дух Светог Саве увек живи са нама и његове молитве нас позивају у вечност.

После владикине беседе у парохијском дому Светосавског храма уследила је трпеза љубави за све сабране.

Сутрадан је Свету Литургију поводом храмовне славе служио старешина цркве протојереј ставрофор Видо, Милић на којој су се причестили сабрани верници и тако наставили прославу храмовне славе.

СЛАВА ЦРКВЕ НА АЕРОДРОМУ

Слава цркве на Аеродрому, Спаљивање моштију светог Саве, свечано је прослављена у овом храму. Празнично прослављање храмовне славе започето је свечаним бденијем којим је началствовао протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор крагујевачке богословије и професор Богословског факултета. Оцу ректору су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Својим појањем бденије су улепшали крагујевачки богослови, предвођени професором појања Немањом Старовлахом.

На дан Спаљивања моштију светог Саве Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

По свом доласку, након што је благословио присутни народ, Владика Јован је даривао Светосавки храм честицом моштију Светог Владике Никоја Жичког и Охридског, коју је положио у моштаник у коме се налазе мошти Светог Лазара Косовског, Свете Анастасије Српске, Светог Теодора Тирона, Светог Архијакона Стефана, Свештенмученика Харалампиија, Светог великомученика Георгија, Светог цара Уроша, као и мошти нама непознатих светитеља.

На литургијске прозбе одговарао је хор „Свети Сава“ под руководством јереја Ивана Антонијевића, док су тропаре и кондаке отпевали крагујевачки богословци.

Након прочитаног Светог Јеванђеља владика Јован се обратио окупљеним верницима поучном беседом у којој је нагласио значај Светог Саве за све нас. На првом месту треба да будемо поносни на читаву плејаду светитеља из нашег рода проистеклих, а пре свега на Светог Саву који је отац свих нас. Славећи Светог Саву, ми слаavimo Онога који је Светог Саву прославио, а то је сам Бог. Свети Сава је нас утврдио на путу Христовом, освећујући себе, Свети Сава је осветио све нас. Он је јевађелизирао нашу просвету, и нашу државу и читав наш народ, нагласио је владика Јован. Свети Сава је оличење праве вере и испуњење заповести које Христос даје богатом младићу који тражи сопствено спасење, јер се он одриче свега земаљског и пролазног како би за-

добио Христа. Управо кроз одрицање Растко постаје Сава, кроз жртву се из обичног човека развија светитељ“.

Након Светог причешћа организован је опход око храма и преломљен славски колач испред храма, који су ове године припремили Драган и Лидија у име породице Васиљевић.

Након Литургије организовано је послужење за све окупљене вернике, а након кратког предаха и послужења изведен је културно-уметнички програм који је припремио јереј Иван Антонијевић. У програму су учествовали хор „Свети Сава“, музичари Томица Јовановић, Жељко Најдановић и солиста Лазар Пиља, КУД „Шумадија“ из Баточине, хор ученика богословије на челу са професором Немањом Старовлахом. Током културно уметничког програма изведено је више песама, како духовних, тако и богомољачких, које су уз игре из Шумадије и Источне Србије улепшале овај предиван догађај. Током програма такође су представљени радови ученика ОШ „Мирко Јовановић“ у виду икона, макета цркава као и Крстова од картона и дрвета који су настали на часовима Верске наставе. На крају програма подељену су грамате полазницима једногодишњег курса иконописа који је водила иконописац Екаторина Милетић. Израђене иконе полазника овог курса биле су такође изложене у амфитеатру Духовног Центра Златоусти.

Породица Васиљевић је својим трудом и љубављу припремила трпезу љубави у хотелу „Женева Лукс“ у Крагујевцу.

ОПЛЕНАЧКИ ДАНИ ХОРСКЕ МУЗИКЕ

Певање за душу и срце и подстицај за нова достигнућа! То је најјачи утисак са концерта духовне музике који је одржан 20. маја увече у храму Светог Ђорђа на Опленцу, а у оквиру четвртог по реду фестивала „Опленачки дани хорске музике“.

Те вечери, после представљања свих учесника, чланови Црквеног хора „Опленац“ су, заједно са гостујућим хоровима обележили своју славу, Светог апостола и јеванђелисту Јована Богослова, чином сечења славског колача, што је учинио Владика Јован (заједно са присутним свештеницима) који је својим присуством увеличао овај догађај.

Поред слављеника, публици су се представили хор „Свети Димитрије“ из Београда под руководством Дарка Јовановића, градски хор „Црвчанин“ чији је уметнички руководилац Радош Гвозденовић и група „Српче“ са протосинђелом Оцем Серафимом Петковићем (из манастира Свете Тројице код Љубовије).

Имали смо прилику да уживамо у лепом појању свих хорова који су извели композиције руских, српских и енглеских композитора, а необичан тон овом догађају дали су чланови групе „Српче“ који су извели неколико композиција оца Серафима (на текст монаха Симона), које су посвећене српским монасима и руској царској породици Романов. Они су уједно и за сам крај концерта извели заједно са црквеним

хором „Опленац“ песму посвећену оцу Тадеју Витовничком.

Након концерта уприличено је послужење за учеснике концерта и њихове госте у лепом амбијенту ресторана „Језеро“ у Тополи.

Овај догађај се одржава са благословом Владике Шумадијског Г. Јована, а у организацији Општине Топола, тј. Културног Центра, Задужбине „Краљ Петар Први Карађорђевић“ и црквеног хора „Опленац“.

МАНАСТИР НИКОЉЕ ПРОСЛАВИО СВОЈУ ХРАМОВНУ СЛАВУ

У понедељак, 22. маја, манастир Никоље и празник Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског окупили су свештенство, монаштво и верни народ поводом литургијске прославе храмовне славе ове свете обитељи. Светом Литургијом начелствовао је архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, коме су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Сабраним верницима надахнутом беседом обратио се протонамесник Слободан Радивојевић, који је протумачио јеванђелску поруку о блаженствима. Блажен је само онај човек који живи у заједници са Богом, који је слободан од греха и слободан од мржње према ближњем. Живот у Богу подразумева смирење, одсуство бриге о пролазним стварима и уживање не у краткотрајним овоземаљским задовољствима већ у благодати Божијој која води човека ка вечности. Уколико не живимо са Богом нарушићемо своју боголикоост, а као последицу тога постаћемо не иконе Божије, већ играчке у рукама нечастивог. Стога је неопходно да одагнамо од себе онај ђаволји позив који је још Адам имао у рају и да се одазовемо Божијем позиву који нас окупља на богослужења, који нас позива на светотајински и врлински живот и који нам отвара врата свога Царства.

Након Свете Литургије, верници су учествовали у опходу око храма, после којег је уследио чин резања славског колача. Од стране игуманије Евдокије и сестара свете обитељи никољске уприличена је трпеза љубави за све сабране вернике.

Урош Костић, ђакон

ЦРКВА БРВНАРА У ВРЕОЦИМА ПРОСЛАВИЛА ДВЕСТА ГОДИНА СВОГ ПОСТОЈАЊА

Дана 21. маја, шесте недеље после Васкрса, недеље слепога, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у селу Вреоцима, надамак Лазаревца, поводом прославе двестагодишњице цркве брвнаре у овом месту, посвећене празнику Ваведенја Пресвете Богородице. Преосвећеном су саслуживали свештеници Епархије шумадијске, као и протојереј ставрофор Раде Тодоровић, гост из Епархије шабачке. За благољепије Сабрања старали су се хор храма Успења Пресвете Богородице из Крагујевца и Православни појци из Београда.

Пре Литургије Владика Јован освештао је фрескопис вреочног храма, рад фрескописца Јована Атанасковића из Београда. Преосвећени је овом приликом протонамесника Радивоја Стојадиновића одликовао чином протојереја, а по завршетку сабрања за труд и љубав према својој цркви одликовао је Ненада Пауновића орденом Светог Симеона Мироточивог, а ЦО вреочног храма, МЗ Вреоци, КУД „Диша Ђурђевић“ из Вреоца и ЛП ЕПС „Колубара-Прерада“ из Вреоца архијерејским граматама признања. Мноштво народа се и причестило. Уметничком делу прославе свој допринос су дали већ поменути хор храма Успења Пресвете Богородице из Крагујевца, Православни појци из Београда и КУД „Диша Ђурђевић“ из Вреоца. Програм је обогаћен и промоцијом монографије „Црква и парохјски живот у

село Вреоци“, аутора Небојше Ђокића са сарадницима. Организовању овог јубилеја поред ЦО вреочке придружени су се и МЗ Вреоци, ГО Лазаревац ТА Лазаревац. Око 2000 људи овог дана прошло је кроз порту вреочног храма. До

2020. године село Вреоци ће бити сасвим исељено зарад потребе проширења копа и експлоатације угља, тако да је долазак многих верника на прославу двестагодишњице цркве брвнаре имао посебно емотиван значај.

ПРОСЛАВЉЕНО ВЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ У МАНАСТИРУ САРИНАЦ

Манастир Саринац је, заједно са својим Владиком Г. Јованом, монаштво, свештенством и верним народом прославио своју славу, Спасовдан, у четвртак, 25. маја.

Преосвећеном Владики саслуживали су Архимандрит Павле из грчког града Верије, игуман Петар (Драгојловић) из манастира Пиносаве, као и свештеници Епархије шумадијске. Чтецирали су ученици богословије „Свети Јован Златоусти“.

Владика је након прочитаног Јеванђеља поучио окупљене о значају доласка у цркву, присуству богослужењима, искрености и постојаности у молитви, трпљењу искушења и покајању. Епископ је објаснио смисао и суштину празника Взнесења Господњег и упоредио ондашња и садашња времена и стање духа оних који су Христу били блиски и то треба непрестано да осведочавају, као и ми данас, својим животом и понашањем, храбрећи се вером у Бога, онако како како нас учи Јеванђеље и Свети оци.

Литургију је појао Хор из Младеновца, који је касније, током ручка отпевао неколико пригодних песама. Након Свете Литургије, опхода око цркве, резања славског колача и освећења кољива, Преосвећени Владика је доделио грамате за допринос манастиру. Архијерејске захвалнице добили су: Радослав Васић из Драгова, Мирослав Петровић из Крагујевца, Александар Ристић из Ваљева, Зоран Швикувић из Крагујевца, Мирјана Пејовић из Крагујевца. Грамата је знак захвалности за несебичну помоћ, хришћанску љубав и спремност да се одазову и ураде шта је потребно за манастир, не тражећи и не очекујући захвалност за учињено дело. Таквим понашањем, пријатељи нашег манастира пружају пример и осталима да улажу и помажу сваком манастиру и цркви, јер на тај начин помажу и улажу у себе и своје спасење. Послужење и ручак за госте приредило је братство манастира, настојатељ ове свете обитељи потосинјел Николај (Младеновић) и сабрат архијакон Јустин, са пријатељима.

ДНЕВНИ БОРАВАК ЗА ДЕЦУ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ ПРИ ХРАМУ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ У МАРШИЋУ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, при храму Светог Василија Великог у Маршићу почиње са радом Центар за дневни боравак деце са сметњама у развоју. Ова идеја је плод сарадње са школом за децу са сметњама у развоју „Вукашин Марковић“ из Крагујевца, која се бави образовањем деце и младих са сметњама у развоју. Ученици ове школе за време наставе добијају образовање предвиђено школским програмом, али после наставе њихов друштвени и духовни живот препуштени су породицама, које носе огроман терет и велико бреме па често родитељи читав свој живот и животе друге деце у породици подређују детету са сметњама у развоју.

У жељи да помогнемо дошли смо на идеју да организујемо бесплатан дневни боравак за децу са сметњама у развоју, и тако преузмемо на себе део одговорности и терета њихових родитеља, али и да духовни и друштвени живот поменуте деце подигнемо на виши ниво. Дневни боравак ће функционисати у оквиру Удружења за помоћ деци и младима са сметњама у развоју „Свети Василије Велики“, чије седиште се налази при храму Светог Василија Великог у Маршићу.

План рада и ритам дана је осмислила дефектолог др Татјана Симић директорка школе за децу са сметњама у развоју „Вукашин Марковић“ из Крагујевца, са тимом стручних сарадника, а у реализацији програма учествује стручни кадар из области дефектологије, педагогије, психологије, као и свештенство. У боравку ће осим времена предвиђеног за радно-окупационе активности бити и времена за забаву и рекреацију, деца ће имати оброке, а предвиђен је и инклузивни програм са ученицима Основне школе „19. Октобар“ из Маршића, у чијој реализацији ће учествовати и запослени у поменутој школи, на челу са директорком и педагогом школе. Деца ће за почетак у боравку бити пед дана у недељу, по четири сата дневно, а радимо на реализацији викенд боравка до 48 сати у континуитету.

Конкретни циљеви Удружења су пружање помоћи деци и младима са сметњама у развоју, као и њиховим породицама, кроз организовање радионица и дневног боравка у просторијама парохијског дома, едукацију, рехабилитациони третман и рекреацију, оспособљавање за што самосталнији живот и рад, подстицање и развој литургијско-духовног живота и остваривање других пројеката у циљу подизања квалитета живота и социјалне инклузије.

На располагању ће бити скоро 400 квадратних метара простора, потпуно завршеног и за ову намену опремљеног парохијског дома Црквене општине маршићанске у Маршићу. Тај простор је потпуно завршен и опремљен квалитетном и савременом опремом (3 просторије за радно-окупационе активности, 2 купатила, 2 кухиње, чајна кухиња, 2 просторије за одмор, канцеларија, остава, просторије за рекреацију и заједничке активности са ученицима основне школе у Маршићу у оквиру инклузивног програма), обезбеђен је сав намештај и велики део дидактичких средстава, како би се поменути програм и циљеви могли што боље реализовати.

Удружење има активну подршку Градске управе за здравствену и социјалну заштиту Града Крагујевца, на челу са начелником Николом Рибарићем, школе за децу са сметњама у развоју „Вукашин Марковић“ из Крагујевца и директорком Татјаном Симић, као и сарадњу са Основном школом „19. Октобар“ из Маршића и директорком Снежаном Рајевац, а сва поменута лица активно учествују у раду Удружења и реализацији програма.

Овом приликом треба истаћи изузетно добар одазив како стручних радника, тако и свих осталих који имају жељу и добру вољу да волонтерски учествују у реализацији овог харитативног подухвата, као и активност наше дијаспоре у САД која се на иницијативу Марине Николић укључила у реализацију наше хуманитарне делатности.

Бојан Димитријевић, протојереј

Негослав Јованчевић

О ПОВЕЗАНОСТИ БОГОСЛОВСКИХ ИДЕЈА И ЖИВОТА ЦРКВЕ

Лазар Кубат, *Патрологија*, Крагујевац, Каленић, издавачка установа Епархије шумадијске, 2016

И поред тога што је крајем прошлог и почетком овог века на српском језику изшло неколико значајних и драгоцених патролошких прегледа и приручника (Атанасије Јевтић, *Патрологија II, Источни оци и писци IV и V века. Од Никеје до Халкидона*, Београд 1984; *Патрологија*. Књига прва. *Црквени оци и писци прва три века историје Цркве*, Београд-Требиње-Лос Анђелес 2015; Георгије Флоровски, *Источни оци IV века*, Манастир Хиландар 1997; *Источни оци V-VIII века*, Манастир Хиландар 1998 /уз поновљена издања са редигованим преводима/; Атанасије Ракита, *Патрологија. Браниоци Цркве у 2. веку*, Београд-Шабац 1998; Јован Мајендорф, *Увод у светоотачко богословље /извод са предавања/*, Врњачка Бања 2008, Стилијан Пападопулос, *Од апостолских ученика до Никеје. Патрологија I: Увод, II и III век*, Београд 2012), не може се рећи да ће *Патрологија* Лазара Кубата бити сувишна или да се у њој понављају ставови разматрани у поменутих књигама. Реч је о књизи у којој је на шест стотина страна систематски, прегледно и разумљиво разврстано оно што је у *патрологији*, као науци, верификовано о животу, делу и богословљу отаца Цркве, учитеља Цркве и црквених писаца, односно препознато је како су њихов живот и учење утицали на живот Цркве. Када се има у виду да патролошки прегледи, који претходе Кубатовом, не обухватају све историјске периоде у којима се остваривала светоотачка мисао, односно да неке од њих поједине теме обрађују на високом научном нивоу, или су белешке са предавања, није претенциозно истаћи да *Патрологија* о којој говоримо задовољава потреба на више равни: као ваљан уџбеник (приручник) богословима и студентима, али и као књига у којој ће заинтересовани, па и они који се баве разним теолошким истраживањима, пронаћи меродавне податке о утицају на црквено Предање конкретног богословског деловања великих личности историје Цркве, као и њихових дела на каснији развој теолошке мисли, односно црквеног живота.

Као што је у патролошким прегледима уобичејено, и *Патрологија* Лазара Кубата у уводном делу разјашњава појам патрологије, принцип сагласности отаца као

критеријум истине у питањима вере, однос патрологије и патристике, именује језике древноцрквене литературе. Даје и кратак преглед историје патролошке науке и списак издања и превода отачких текстова. Аутор је сагласан са уобичајеном периодизацијом, па патролошка дела разврстава у три главне епохе, доникејски период, златни век црквене литературе и византијско доба. И у разради живота, дела и теолошких погледа отаца, држи се ове периодизације, делећи нека раздобља на уже временске или територијалне одсечке, према одређеним специфичностима. Увод јесте релативно кратак, али језгровито одговара на сва питања која мора разумевати читалац који прати историјске импликације деловања Светих отаца.

Правећи разлику између патрологије и патристике, у којој се акценат ставља на садржај дела и систематизацију идеја које она садрже, Кубат наглашава да је за патрологију од огромног значаја личност писца, његова литерарна делатност и утицај средине и епохе у којима је живео на његово стваралаштво. „У патрологији се историја богословских идеја излаже хронолошки, у вези са самим животом древне Цркве, и у истом оном поретку у којем су те идеје раскривене у самој стварности. Сваки хришћански догмат

разматра се у вези са целокупним системом учења о вери оних црквених писаца код којих се дотични догмат раскрива.“ Пошто се аутор и у својој књизи држи овог аксиома, то и наглашавамо у наслову овог приказа.

Лазар Кубат у уводу значајну пажњу поклања познатом принципу *сагласности отаца (consensus patrum)* који, као што знамо, може имати и шире импликације у Цркви од пуког праћења и разматрања отачких идеја. Објашњавајући однос између оног што је већина учитеља једнодушно прихватила и онога што је појединачни, лични став неког црквеног ауторитета, цитира Светог Викентија Леринског из прве половине V века, који је формулисао да треба веровати у „оно што су или сви они [оци], или већина њих једнодушно прихватили, држали, јавно предавали, често непоколебљиво, као по неком претходном сагласју учитеља међу собом, то треба сматрати несумњивим,

истинитим и непорецивим, а оно о чему је неко од њих, био он светитељ или учен човек, исповједник или мученик, мислио несагласно са свима, или чак у опречи према свима, то треба сматрати личним, приватним, појединачним мишљењем, другачијим од општег ауторитета, јавног и свенародног вјеровања; да не бисмо, напустивши дрвену истину саборног учења, према неблагочестивом обичају јеретика и расколника, са највећом опасношћу у погледу вјечног спасења, запали у нову заблуду једног човјека“. Дакле, резимира Кубат, „јасно је да се истинитим и католичанским може сматрати само оно учење које су сви оци или већина њих једнодушно прихватили, а учење неког црквеног ауторитета које је несагласно са свима или са већином треба сматрати његовим личним, приватним мишљењем. Васељенски сабори су санкционисали принцип *consensus patrum* и положили га у основу својих догматских одлука.“

Доникејски период патристике аутор разматра у четири поглавља, прво припада Апостолским оцима, друго апологетима, треће обрађује борбу Цркве са гностицизмом и маркионством (Свети Иринеј Лионски), а четврто оце и учитеље III века. Као илустрацију како су у овом патролошком прегледу разумљиво разјашњавају не баш једноставне формулације појединих аутора, наводимо Кубатов врло јасан закључак шта Атинагора Атински доказује у свом значајном спису *О васкрсењу мртвих*: „Атинагора покушава да рационалним аргументима докаже могућност и неопходност васкрсења. Васкрсење тијела је могуће, јер Онај који је могао створити свијет ни из чега може и вратити живот ономе кога је створио. Васкрсење је по Атинагори поновно успостављање човјекове цјеловитости. Ова мисао је од темељне важности за хришћанску

антропологију, јер нужно укључује тијело у дефиницију човјека.“

Констатујући да не постоји ниједан период у историји Цркве који би се по ширини мисли, дубини садржаја, идејном богатству и енергији богословског стваралаштва могао поредити са оним што је Црква проживела и дала у IV и V веку (златни век црквене литературе), Л. Кубат овом добу посвећује преко сто педесет страна своје *Патрологије*. Пре него што ће појединачно обрадити најзначајније оце златног века (Светог Василија Великог, Светог Григорија Богослова, Светог Григорија Ниског), врло концизно, у неколико реченица формулише суштину њихове комплексне тријадологије: „Својим учењем о монархији Оца у поретку трију ипостаси Свете Тројице, на коме се заснива јединство Божије, кападокијци су значајно унапредили тријадологију ослободивши је суштинског субординационализма који је био присутан у учењу већине доникејских писаца. Отац је начело, узрок и источник (*ἀρχή καὶ αἰτία καὶ πηγή*) Сина и Духа; од Њега се рађа Син и исходи Дух Свети и зато у постојању трију ипостаси нема никаквог разједињавања, пошто се Син и Свети Дух узводе ка једном начелу и једном узроку Њиховог бића. Отац је изнад Сина и Светога Духа по узрочности, али је раван њима по природи (*ἴσον τῆς φύσεως*).“ Из овог периода обрађен су живот и богословље и Јевсевија Кесаријског, Светог Кирила Јерусалимског, Светог Атанасија Великог, Светог Јована Златоустог, Светог Јефрема Сиријског, Светог Епифанија Кипарског, Дидима Слепог, Светог Кирила Александријског и Светог Теодорита Кирског.

У поглављу посвећеном западним оцима говори се о учењу Светог Иларија Пиктавијског, Светог Јеронима Стридонског, Светог Амвросија Миланског, Светог Августина Ипонског, Светог Јована Касијана, Светог Лава Великог и Светог Григорија Богослова.

Основна карактеристика византијског богословља, од Ареопagitског корпуса, преко Светог Максима Исповедника, Светог Јована Дамаскина, Светог Теодора Студита, Светог Фотија Великог, Светог Симеона Новог Богослова, Светог Григорија Паламе, Светог Николе Кавасиле, Светог Симеона Солунског, до Светог Марка Ефеског, према Лазару Кубату, „јесте богочентричан поглед на човјека и његову судбину. Крајњи циљ и сврха људског живота јесте обожење (*θεωσις*), које означава лични сусрет Бога и

човјека. Човјекова личност није нека затворена, аутономна суштина, већ динамична реалност чији је коначни смисао да се уздигне изнад природе и оствари божанску сличност (уподобљење Богу) кроз заједницу са Њим. Та могућност је човјеку дарована и обећана у Исусу Христу који је постао човјек да бисмо се ми обожили (постали богови по благодати).“ Наглашава се да богословље овог периода представља стваралачку синтезу отачког учења, а да највише домете достиже у делима Светог Максима Исповедника и Светог Григорија Паламе.

Одговарајући простор у овој *Патрологији* припада и монашко-аскетској књижевност јер се упоредо са развојем аскетске праксе развијала и аскетска књижевност „која је у почетку имала апофтегматски карактер – појавила се у форми већих или мањих збирки изрека отаца или апофтегми (*αποφθέγματα*). У каснијем периоду аскетски писци (Свети Антоније Велики, Свети Пахомије Велики, Свети Макарије Египатски, Евагрије Понтијски, Свети Марко Подвижник, Свети Исидор Пелусиот, Свети Нил Синајски, Свети Дијадох Фотички, Ава Варсануфије, Ава Доротеј, Свети Јован Лествичник, Свети Исак Сириј) систематски излажу своје учење, које често има опитни карактер и јавља се као плод властитог аскетског искуства.“

Књигу затвара преглед црквеног песништва које се интензивно развија у периоду од V до VII века, када се монашки облик богослужења замењује катедралним у важним градским црквама, што подразумева увођење сложених химографских облика као што су кондак и канон. Настају узвишене химне које се одликују великом поетском снагом и мелодијским савршенством.

Препоручујући *Патрологију* Лазара Кубата као добро полазиште за улазак читалаца у светоотачко богословље, али и као поуздано штиво за проверу већ стечених теолошких знања, истичемо још једну њену битну карактеристику – поузданост у оцени онога што су радили, учили и писали оци Цркве. Сада у једној књизи можемо наћи, сажето и јасно речено, оно што смо до њене појаве морали да тражимо у већем броју књига.

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ МИРОСЛАВ МИЛОВАНОВИЋ, ДУГОГОДИШЊИ ПРЕДСЕДНИК ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ ДЕСИМИРОВАЧКЕ

Пред почетак Литургије трећег дана Васкрса ове године, док смо се молили за њега, упокојио се у Господу дугогодишњи председник црквене општине десимировачке Мирослав Миловановић. Крај његовог живота био је миран и спокојан, без роптања, сличан честитом и домаћинском животу који је увек водио. Може се рећи да је и у последњим овоземаљским часовима бринуо о својој души.

Мирослав Миловановић рођен је 1936. године у Десимировцу. Као дугогодишњи председник црквене општине при десимировачком храму Свете мученице Недеље много је урадио са свештеницима, одборницима и народом на унапређењу верског живота у овом селу. Предводио је акције када је грађен трпезар за народ, када је уређивана порта и живописана црква.

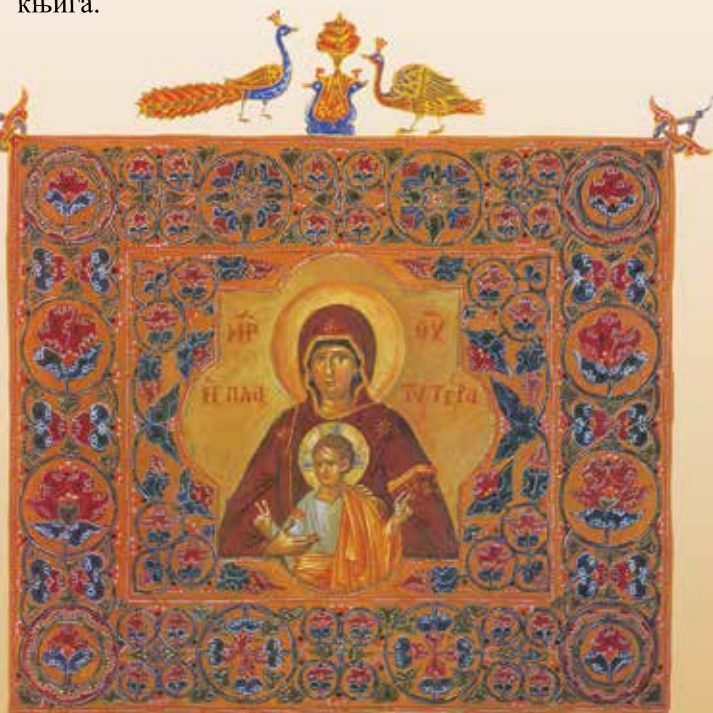
Највредније од свега што је чинио, било је уређење сопствене душе и породице – Цркве у малом. Сви ми који смо га познавали, осетили смо да је све радио на славу Божију. Смрти се није бојао, једино је бринуо да ли ће млађи и ближњи живети у Господу Исусу Христу и у прадедовској вери.

Наш Мирослав је опремио своју душу редовним причешћивањем, премудро преиспитујући своју савест и захваљујући Господу за све. И онда га је Господ призвао себи у ове дане светлог Васкрсења.

На опелу у десимировачкој цркви, у светлим одежама, уз мноштво народа и пред захвалним члановима породице, од Мирослава се бираним речима опростио надлежни парох. Пренео је породици топло саучешће Његовог преосвештенства Господина Јована, епископа шумадијског, који је плодотворно на многим пословица сарађивао са Мирославом и члановим његове благочестиве породице.

Окончавајући ово кратко подсећање на узоран живот нашег Мирослава, молим се Господу да га, у Дан који сви чекамо, васкрсне у телу, знајући, кроз исповести и разговоре да је већ васкрсао од греха. Верујем да живи у Господу, јер је његова вера била таква да је знао да ће, иако умре, бити жив. Нека наше молитве за драгог нам Мирослава дођу до престола нашега Небескога Оца, који се једнако стара о живима као и о мртвима.

Дејан Петровић,
протојереј, парох десимировачки

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ЂОРЂЕ ЂУКАНОВИЋ

Опроштајна реч протојереја ставрофора Зарије Божовића на опелу протојереју ставрофору Ђорђу Ђукановићу, пароху бресничком

Блажени су људи који у овом свету живе са вером и надом у милост Божију. Исто су тако блажени они који из овога света, у вери и нади, одлазе Богу на истину. Блажени су, јер су за живота били свесни најважнијих ствари: одакле су дошли на овај свет, зашто живе у свету и куда иду из овога живота. Утолико им је било лакше да у овоме свету претрпе сва искушења и тешкоће, па на крају, као „прекаљени“, приме венац живота, који је Господ обећао онима који га љубе. У животу оца Ђорђа управо се ова јеванђељска свест о смислу живота увек запажала као главна црта његовог карактера и његове личности. Ова свест је била главна снага и духовни извор његове вере, морала и понашања.

Вест о смрти оца Ђорђа примљена је са искреном жалошћу од многих, који су га познавали.

Дужност ми је да се као његов парох, у име Свете Цркве, опростим од нашег брата Ђорђа, да његовој породици укажем на извор утехе, на оно што једино може у овим моментима да им олакша бол. А то је вера, вера да се свршетком овога живота не завршава све, вера да смрт не значи крај живота него почетак новог живота у вечности. Том вером вековима су се тешили хришћани и то од оног дана када је наш Спаситељ васкрсао, смрћу смрт уништио и онима у гробовима живот даровао.

Драги наш отац Ђорђе Ђукановић отишао је данас Богу на истину као прави хришћанин и свештенослужитељ примивши свету тајну причешћа у последњим сатима овоземаљског живота. Са нама су остала његова дела, остала је успомена на његову тиху и доброћудну нарав, на његово братољубље и човекољубље, на његово пријатељство и доброту, скромност и трпељивост.

У његовом животу трпељивост је била стална пратиља.

Рођен је у честитој и побожној породици Ђукановића у Добрунској Ријеци у којој је и научен основним истинама о хришћанској вери. Носећи у свом срцу дубоку веру у Господа Бога, уписује и завршава богословију. Затим га животни пут води у Сарајево, у Стару сарајевску цркву, где као црквени појак са својом супругом Невенком подиже троје деце које им је Господ подарио.

Године 1984. долази у Крагујевац и ту га тадашњи Епископ шумадијски Сава рукополаже и поставља за ђакона при Старој цркви Силаска Светог Духа на апостоле. Поверава му дужност руководиоца издавачке установе Каленић, у којој је предано и одговорно радио.

У чин свештеника бива рукоположен 1989. године и постављен је на парохију при храму Светог великомученика Лазара Косовског у Белошевцу. Врло активно учествује у привођењу крају градње ове цркве.

Када се указала потреба за градњом цркве Светог Јоаникија Девичког у Бресници, отац Ђорђе са одушевљењем прихвата да доврши овај храм, сматрајући то великим Божијим благословом. Његовом ревношћу и трудом црква је у кратком року и завршена. Убрзо је подигнут, уз његову примерну ангажованост, и парохијски дом.

Оца Ђорђа за труд и жртвовање, на предлог нашег Епископа Господина Јована, Свети архијерејски синод наше Цркве одликује правом ношења напрсног крста.

Сва његова добра дела, која је за живота учинио, отићи ће данас заједно са њим Богу на истину и ништа неће остати заборављено.

Ми смо дошли да брата Ђорђа испратимо молитвама за покој душе. Дошли смо да захвалимо на љубави и доброту којом нас је за живота богато даривао. Дошли смо, такође, да му захвалимо на свему што је на овоме свету за добро наше Цркве и нашег народа учинио.

Драги и добри наш оче Ђорђе, ти данас идеш тамо где нема бола, туге и уздисаја, јер си у овоземаљском животу све то поднео храбро носећи свој крст. Сигуран сам да ће данас у сусрет твојој души изаћи твој племенити и драги првенац Дарко кога си неизмерно волео и поносио се њиме.

Али, твоја животна књига није затворена, јер преко твојих дивних кћери Оливере и Јелене, зетова и унучади, отворене су нове књиге које ће трајати онако како си ти кроз цео живот састављао. Нека ти је вечан помен и блажен пут души твојој.

Марко Јефтић, јереј

У СУСРЕТ ПРОСЛАВИ ШЕСТОГОДИШЊИЦЕ МАНАСТИРА ПАВЛОВАЦ

Крајем јула и почетком августа ове године свечано ће бити обележено шест векова манастира Павловац. Поводом тог јубилеја доносимо краћи преглед историјата ове космајске светиње

На југоисточним шумовитим обронцима планине Космај, у атару села Кораћица налази се манастир Павловац са храмом посвећеном Преносу моштију Светог Николе. Манастирски комплекс који налази се на неподесном терену, у уској котлини издуженог облика са црквом у средини, темељним зидовима конака и трпезарије у северном делу. На основу историјских података и архитектонских одлика манастирске цркве, сматра се да је манастир саграђен почетком 15. века као задужбина деспота Стефана Лазаревића, најстаријег сина кнеза Лазара. Подаци у историјским изворима о овом манастиру веома су оскудни. Село Павловци, по коме се манастир данас назива, помиње се први пут у писму деспота Стефана Лазаревића упућеном Дубровачкој републици 21. новембра 1424. године. Познато је да је Космај био једно од централних подручја Србије тог доба и да је на њему тада подигнуто више манастира, цркава и утврђења.

Манастир Павловац је био саграђен на важном стратегијском путу који је водио из Београда за Рудник и Ибарску долину, па је 1459. године након пада Деспотовине био изложен нападима. Први сигурни подаци о манастиру налазе се у турским пописима из 16. века. У попису села београдске нахије из 1536. године,

на граници атара села Тихановац помиње се манастир чији је приход пописан у оквиру тог села. Имајући у виду топоним који се очувао у називу потока, може се закључити да се село Тихановац налазило северније од Павловца и да је манастир био управо на граници ова два села. Ово потврђује и податак из пописа нахије Авала 1560. године, где је у селу Павловцима уписан и манастир Свети Никола, са својим пореским обавезама.

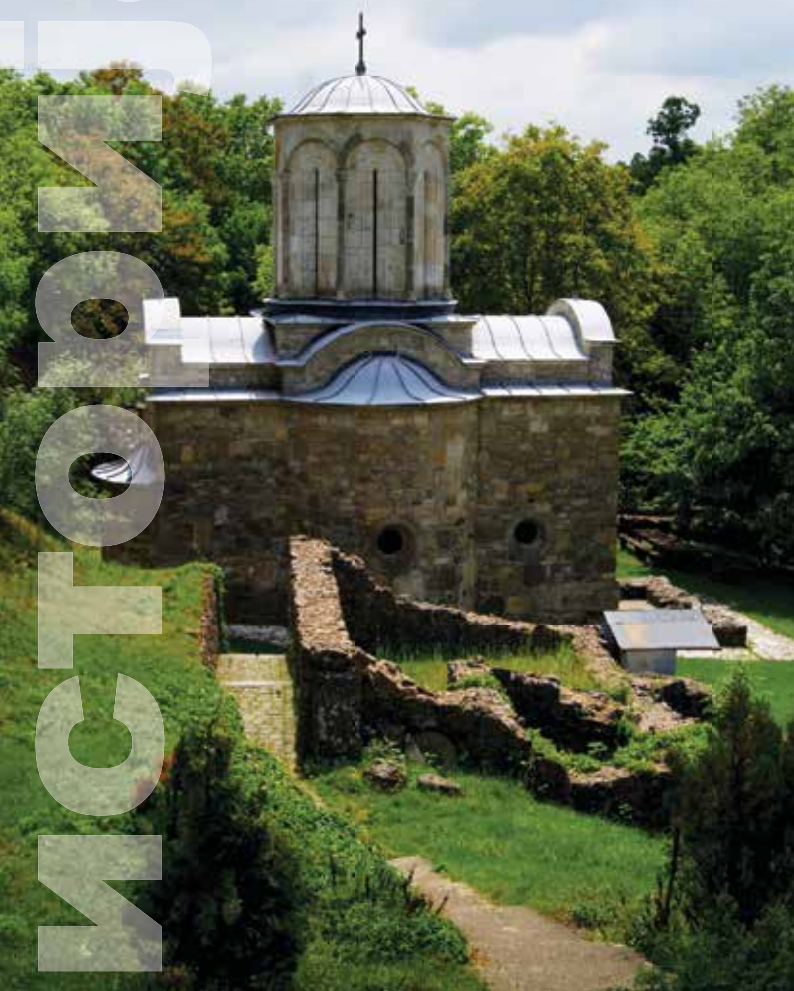
Археолошка истраживања

У другој половини 19. века почиње да се буди интерес за рушевине манастира у Павловцима. Први радови на заштити цркве манастира у Павловцима, започети су 1967. године од стране Завода за заштиту споменика културе из Крагујевца у сарадњи са Републичким заводом. Те године остаци цркве су рашчишћени од шута и високих наноса земље и конзервирани уз мање реконструкције. Систематски истраживачки радови на комплексу манастира Павловца обављени су у току 1973. и 1974. године, а извесна допунска истраживања вршена су и у току конзерваторских радова 1977-1979. године.

Манастирски комплекс у Павловцима, просторно се развијао са објектима постављеним у низу, међусобно паралелним, на источној страни прислоњени уз стену а са западне стране омеђени усеком речног корита. Средишњи објекат манастирског комплекса представља црква која има основу триконхоса са полукружним олтарском апсидом, бочним, споља полигоналним певничким апсидама, и централно постављеном куполом. Својом архитектонском концепцијом, манастирска црква припада моравској архитектонској школи. На основу традиционалног хоризонталног плана, фрагментна средњовековног живописа и археолошких података добијених током ископавања, настанак цркве временски се може одредити у прву четвртину 15. века. Камене розете на округлим прозорима, рађене у духу моравске пластике, као и венци истовремено указују на припадност овог здања периоду моравске Србије.

Северно од цркве налазе се остаци грађевине која је имала приземље и спрат. Грађевина је правоугаоне основе, а у приземном делу има две веће и једну мању просторију. Са стране према цркви налазио се трем. Приликом изградње објекта, коришћене су природне особине терена у паду, тако да је приземље изграђено само у западном делу, док је источни део припадао спрату који се протезао целом дужином објекта. Спрат се састојао од две велике просторије у које се улазило са трема.

Јужно од цркве откривени су остаци подужне грађевине са две неједнаке правоугаоне просторије које обликују габарит објекта. Грађевина је својим ис-

ИСТОРИЈА

точним делом прислоњена уз стену целом својом дужином. Објекат је имао приземље и спрат са тремом на фасади према цркви. У приземљу веће подужне просторије налазе се два ложишта у каменом зиду, а на спрату суседне просторије, у дебелини зида према стени сачувани су остаци камина. На основу положаја који заузима и на основу величине грађевине, овај објекат имао је двонаменски карактер, манастирска трпезарија и просторије за становање.

На крајњем јужном делу манастирског комплекса, између стеновите литице и стрме обале потока, откривени су остаци грађевине од које је очуван само ис-

точни део ослоњен на стену. Западну половину овог објекта, разориле су бујице потока. Грађевина је имала само две просторије, већу у којој се налази оцаклија и мању која је била засведена полуобличастим сводом. То је приземни објекат који се састоји од две независне упоредо постављене просторије. Својом источном страном објекат је прислоњен уз стену. У већој просторији нађени су остаци великог огњишта које је конструктивно било решено помоћу стубова и лукова. На основу ових елемената, јасно је да се ради о остацима манастирске кухиње. Друга откривена просторија представљала је оставу. Манастирски комплекс у Павловцима, црква и објекти, грађени су истовремено. На њима нема трагова каснијих преградњи или обнова.

Манастирска црква

Поред реченог, важно је напоменути да је основа храма триконхална са октогоналном куполом изнад централног простора. Подужни брод је засведен полуобличастим сводом рађеним од тесаника сиге и пљоснатог камена. Витка купола изнад наоса ослања се преко полукружних лукова на четири снажна пиластра. Олтарска апсида је полукружна споља и изнутра,

а бочне конхе су споља петостране, а изнутра полукружне. На западу је правоугаона припрата грађена истовремено са црквом, али са нешто тањим зидовима. Нартекс је засведен крстастим сводом, а главни улаз је на јужној страни. Покривена је оловним плочама.

Црква је била веома складно грађена, масе су се степенасто уздизале према виткој куполи која је доминирала изнад кровова. Зидана је од ломљеног камена са фасадама од притесаних квадера пажљиво састављених, вертикално слаганих и дерсованих кречним малтером. Од богате скулпторске декорације, којом је црква била украшена, очувани су само фрагменти. Олтарска преграда са иконостасом била је рађена од камена са орнаментисаним стубићима, од којих су очувани мањи фрагменти. Унутрашњост цркве зидана је пажљиво, а спојнице између камена равнане су малтером. Међутим, зидне површине нису биле малтерисане, него само неколико пута окречене. На тако обрађеној подлози сликане су фреске чији су мањи фрагменти били видљиви почетком прошлог века. Данас на зидовима цркве нема никаквих сликаних трагова.

Остаци римске културе

Међу остацима римске материјалне културе на подручју Космаја налази се и римски саркофаг из 3. или 4. века после Христа, који је пронађен у некадашњем селу Павловац, данашњем Корабица. Исклесан од кречњака и са спољашњих страна украшен венцима, на којих чега закључујемо да је у њему била сахрањена нека богата Римљанка.

Покрај њега у јужном делу фасаде овог манастира, пронађене су, приликом обнављања 1967. године, још два надгробна споменика. Први је део споменика неког Римљанина, а други је надгробни споменик из 1. или 2. века после Христа са очуваним натписом.

Разрешница рачуна Вукше Мишетића

Из Павловца је деспот 21. новембра 1425. године упутио разрешницу рачуна Вукше Мишетића и браће му кнезу Дубровачке Републике. Овај документ је једини средњовековни писани траг везан за манастир.

Превод са изворника гласи:

Милошћу Божјом господин Србљем деспот Стефан мудрим, поштеним и нашим драгим пријатељима који владају градом Дубровником, кнезу, властели и свој општини, велики поздрав. Дајем на знање вашој племенитости како поштована властела Вукша Мишетић и брат му Влахуша и Савко, сестрићи им Влахуша и Андрушко, колико год су били у земљи господства мога, служили су нам право, верно и добро, и царине су држали код нас и на угарским странама и на свему нам прави беху, и не осташе нам дужни ништа. Зато пишемо вашој племенитости, и свима осталима ко буде овај лист видео, да знате да су нам у свему служили право и верно и ни у чему нису остали дужни и ради већих веровања посласмо овај лист по човеку нашем Вукашину и Бог да весели племенитост вашу.

Милошћу Божијом, господин Србљем, Деспот Стефан

Писано месеца новембра 21. у Павловцима.

АРХИТЕКТУРА ЦРКВЕ БРВНАРЕ ВАВЕДЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ВРЕОЦИМА

Из књиге *Црква и парохијски живот у селу Вреоци*, чији су аутори
Н. Ђокић, А. Костић Ђекић, З. Антонијевић

Данашња црква брвнара у Вреоцима, посвећена Ваведењу Пресвете Богородице настала је највероватније у периоду између 1817. и 1822. године. По одликама своје архитектуре она припада развијенијем типу цркава брвнара које су подизане у Србији у периоду након Другог српског устанка 1815. па све до средине деветнаестог века.¹ То је једнобродна подужа грађевина са олтарским простором на истоку, наосом и отвореним тремом на западној страни. Црква је некада имала и припрату, са невеликим простором над њом, можда галеријом, што се види по жљебу једне тавањаче и таванице који постоји у том делу храма и данас.² Олтарска апсида и трем на западној страни цркве завршени су петоугаоно. Према својим димензијама и површини црква брвнара у Вреоцима припада црквама брвнарама средње величине. Тако ширина брода цркве износи 5,70 m, целокупна дужина 13,80 m, док је основа храма површине 72m².³ Данашњи изглед цркве брвнаре Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима последица је и накнадних обнова храма и преправки, од којих су у прошлости најзначајније оне настале у периоду између 1840. и 1845, као и 1907, када је црква прекривена црепом уместо дотадашњом шиндром.⁴

Црква почива на каменом соклу, који је за један степен издиже од равни тла. Камени темељи су били једна од општих карактеристика цркава брвнара подизаних у Кнежевини Србији.⁵ Конструкција дрвених зидова је прилично особена за ову врсту цркава.⁶ Код цркве брвнаре у Вреоцима је примењен систем вертикалних дрвених стубаца дебљине око 22 cm, жљебљених са обе уже стране, са косницима укрупњеним на одстојању од око 1,90 m. Између њих су низане и жле-

бљене талпе дебљине око 5 cm, а ширине око 40 cm. Ступци се јављају и на свим преломним површинама зидова храма као што је случај са преломним зидовима апсиде на истоку и трема на западној страни. Стога су талпе свуда кратке, не дуже од 1,90 m.⁷ Овакав систем употребе верикалних стубаца у конструкцији бочних зидова ради њиховог ојачања и њихова примена у преломима олтарске апсиде и трема карактеристична је осим за цркву брвнара у Вреоцима још једино за цркве брвнаре у Брестовцу и Павловцу.⁸

Црква брвнара у Вреоцима има два улаза, западни и северни, једноставних профила, без дуборезних украса, сачињена од талпи дебљине око 5 cm.⁹ Храм је осветљен са два мања прозорска отвора постављена на олтарском зиду и са по једним већим прозором смештеним на северном и јужном зиду наоса, ближе олтару. Ови прозори имају вертикалне дрвене решетке са једном пречагом постављеном по средини прозора, што је био чест начин украшавања прозора код цркава брвнара, о чему сведоче и сачувани примери цркава брвнара у Селевцу, Даросави, Мрсаћу, Смедеревској Паланци, Брестовцу и Вранићу.¹⁰ Ограда отвореног трема цркве брвнаре у Вреоцима је новија и потиче из каснијих обнова храма, али су се као оригинални део првобитне архитектонске обраде храма сачувала четири ступца благо заобљених профила и складних пропорција. Кров цркве је такође новијег датума, прекривен црепом, али је сачувао своју првобитну стрмину из времена када је био прекривен шиндром, тако да целокупна висина храма од пода до слемена достиже своју оригиналну висину од 5,40 m.

Архитектура цркве брвнаре у Вреоцима по својим карактеристикама и скромној спољашњој декорацији сврстава је у једноставније типове цркава брвнара подигнутих у већем броју насеља у време прве владе кнеза Милоша Обреновића, у периоду од 1815. до 1839. године. Међутим, према својој просторној концепцији, коју су у изворном облику чинили олтарски простор, наос, припрата са хором и отворени трем, храм Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима припадао је развијенијем типу цркава брвнара подизаним у Кнежевини Србији у првој половини деветнаестог века.

удубљене површине у облику стопала у средишту круга, које су служиле као назнака да на том месту стоји свештеник приликом читања светог Јеванђеља за време Литургије.¹⁵ Пратећи сам круг амвона, са унутрашње стране, уз декоративни гајтан исклесан је запис који сведочи о томе да је амвон приложнички дар Милије Лазаревића из 1845. године: *taj kolo pri ĭ lo`i ĭ 1845 ĭ milja laza ĭ revij}y saluĭau (?)*. Овај камени амвон са својом декорацијом у виду стопа представља неувобичајен пример међу сачуваним каменим амвонима који су се постављали у подове предолтарских простора цркава брвнара у првој половини деветнаестог века.

Поред цркве брвнаре у Вреоцима, која је некада имала припрату са галеријом, исту просторну концепцију западног дела храма имале су и цркве брвнаре у Прањанима (1827) и Вранићу (1823).¹¹ Данашњу просторну концепцију цркве брвнаре у Вреоцима коју чине олтар, наос и трем, имају још и цркве брвнаре у Павловцу, Брајковцу, Рачи Крагујевачкој, Даросави, Брзану и Тавнику.¹²

Ентеријер храма Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима саображен је литургијским и функционалним потребама, уз поштовање симболичког значења појединих делова храма. Улазећи у цркву кроз отворен трем на западу верник ступа директно у наос, простор намењен верницима током Литургије. У хришћанској симболици овај простор поистовећиван је са лађом која у овоземаљском свету плови по бурном и опасном мору, а у којој хришћани налазе спас и уточиште, попут Ноја у ковчегу.¹³ Наос храма је поплочан правоугаоним плочама и свуда је истог нивоа. За разлику од већег броја цркава брвнара које су подизане у периоду од 1815. до средине деветнаестог века и које имају полуобличасту дрвену таваницу, таваница вреочке цркве Ваведења Пресвете Богородице је изнутра опшивена даскама, пратећи саму косину крова као што је случај са црквом брвнаром у Тавнику код Краљева.¹⁴ Наос цркве је у источном делу осветљен са по једним прозором. Предолтарски простор храма ничим није одвојен од наоса, док је од олтара, као што је у православним храмовима увобичајено, одвојен иконостасном преградом. Испред олтарске преграде, издигнут за степеник у односу на ниво пода, налази се камени амвон карактеристичне декорације, у виду круга пречника 83 cm, са уклесаним орнаментима у виду гајтана и розете и две

случај са свећњацима из цркве брвнаре у Вреоцима. Готово истоветне камене свећњаке свећњацима цркве брвнаре у Вреоцима има и црква брвнара у Лозовику код Велике Плана, а очуван је и камени свећњак у цркви брвнари у Даросави. Као и у цркви брвнари у Вреоцима, и камени свећњаци у црквама брвнарама у Лозовику и Даросави приложнички су дарови парохијана.¹⁷

Олтар цркве Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима садржи часну трпезу. Часна трпеза је постављена у центар олтарског простора и на њој се одвија чин Евхаристије. У складу са литургијском наменом и симболичким значењима часна трпеза представља гроб у који је Христос положен, трпезу Тајне вечере са које се верници хране узимањем причешћа, као и престо на који ће Христос сести по другом доласку.¹⁸ Часна трпеза у цркви брвнари у Вреоцима је изграђена од дрвета и почива на једном стубу. Током деветнаестог века, на ширем подручју Балкана под османском влашћу и јурисдикцијом Васељенске патријаршије, као и у Србији до тридесетих година деветнаестог века – увобичајено је било да се часне трпезе подижу од камена и да почивају на једном стубу.¹⁹ Један стуб на ком почива часна трпеза носи симболику Исуса Христа.²⁰ Дрвена часна трпеза, каква постоји у цркви брвнари у Вреоцима, на територији Србије представља јединствен очувани пример међу малобројним сачуваним каменим часним трпезама које почивају на једном стубу, попут оних у црквама брвнарама у Лозовику, Четережу и Покајници.²¹ У олтарском простору, на северној страни зида причвршћена је мала дрвена полукружна конзола која има улогу жртвеника. У опремању олтарског простора црква брвнара на територији Србије у

Олтар цркве Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима садржи часну трпезу. Часна трпеза је постављена у центар олтарског простора и на њој се одвија чин Евхаристије. У складу са литургијском наменом и симболичким значењима часна трпеза представља гроб у који је Христос положен, трпезу Тајне вечере са које се верници хране узимањем причешћа, као и престо на који ће Христос сести по другом доласку.¹⁸ Часна трпеза у цркви брвнари у Вреоцима је изграђена од дрвета и почива на једном стубу. Током деветнаестог века, на ширем подручју Балкана под османском влашћу и јурисдикцијом Васељенске патријаршије, као и у Србији до тридесетих година деветнаестог века – увобичајено је било да се часне трпезе подижу од камена и да почивају на једном стубу.¹⁹ Један стуб на ком почива часна трпеза носи симболику Исуса Христа.²⁰ Дрвена часна трпеза, каква постоји у цркви брвнари у Вреоцима, на територији Србије представља јединствен очувани пример међу малобројним сачуваним каменим часним трпезама које почивају на једном стубу, попут оних у црквама брвнарама у Лозовику, Четережу и Покајници.²¹ У олтарском простору, на северној страни зида причвршћена је мала дрвена полукружна конзола која има улогу жртвеника. У опремању олтарског простора црква брвнара на територији Србије у

деветнаестом веку уобичајено је било да не постоји ниша проскомидије као код зиданих храмова, већ да ту функцију носе делови дрвеног мобилијара у виду конзоле као у Вреоцима или другачије израђеног дрвеног постолја. Међу очуваним изузецима који одступају од ове праксе су олтар цркве брвнаре у Поповици код Неотина, који има озидану нишу проскомидије и олтар цркве брвнаре у Планиници, који има озидано постолје у функцији проскомидије.²²

Посебну вредност ентеријера цркве брвнаре у Вреоцима представља њен иконостас, који је настао највероватније у време подизања цркве, у периоду од 1817. до 1822. године.²³ Црквени летопис помиње да су иконе на иконостасу настале 1835. године, али се овај податак мора узети са резервом.²⁴ Као и остали елементи ентеријера храма и иконостасна преграда цркве Ваведења Пресвете Богородице у Вреоцима је конципирана на основу различитих аспеката, од којих се у први ред истичу литургијске потребе и његова симболика.²⁵ Као преграда која просторно и визуелно одваја наос у ком бораве верници од олтара, као најсветијег простора храма, иконостас има важну литургијску функцију и у складу са тим носи бројна симболичка значења попут тога да представља прочеље Раја, небеског Јерусалима, границу између овоземаљског и небеског, материјалног и духовног света.²⁶ Његова литургијска и симболичка функција утицале су на уобличавање његове конструкције, њене декорације, као и на уобличавање сликаног програма.

По својој конструкцији и иконографском репертоару иконостас цркве брвнаре у Вреоцима припада зографском типу иконостаса који су настајали у првој половини деветнаестог века на територији Србије. Овај тип иконостаса одговара пракси која је била заступљена у конструисању олтарских преграда у пра-

вославним храмовима на широј територији Османског царства, под јурисдикцијом Васељенске патријаршије.²⁷ Као део јединственог балканског културног модела који је развијан у оквирима православног становништва под државним окриљем Османског царства исти иконостаси су се могли наћи и у јужној Србији, Македонији и Бугарској. Постојање оваквог типа иконостаса у ентеријерима храмова у Кнежевини Србији везано је првенствено за трансфер балканско-османског културног модела присутног код свих православних хришћана на Балкану у ново политичко стање које је Србија остварила након Другог српског устанка (1815).²⁸

Конструкција иконостаса цркве брвнаре у Вреоцима је ниска, једноставне је форме и изведена је са наглашеном хоризонталношћу. Иконостас се састоји из два реда икона, царских и бочних двери и завршава се великим крстом са Распећем. Дрвена иконостасна конструкција је скромне декоративне обраде која се своди једино на тондиране дуборезне траке које оперважују вратнице царских двери и на сликане аркаде са флоралним мотивима у другој зони иконостаса које уоквирују представе апостола. Флорални елементи у виду букета ружа на зеленој позадини присутни у декорацији апостолског реда вречког иконостаса истицали су значење иконостасне преграде као прочеља Раја.²⁹ Највећи акценат на декорацији иконостаса је на крсту са Распећем који почива на адосираним, резбареним и осликаним змајевима. Представе змајева на којима почива крст са Распећем су карактеристичне за зографске иконостасе на територији Балкана и јављају се још од седамнаестог века као њихов неизоставни део.³⁰ Представе змајева симболички су представљале побеђеног Сотону, што је у основи била интерпретација извода из Апокалипсе (12, 9): „И избачена би аждаха велика, стара змија, која се зове ђаво и сотона...“³¹

Програмски распоред икона на иконостасу цркве брвнаре у Вреоцима чине престоне иконе неједнаких димензија, смештене у првој зони иконостаса, које носе представе Исуса Христа, Богородице са малим Христом, Светог Јована Претече и Ваведена Пресвете Богородице; затим царске двери са представом Благовести и јеванђелистима; бочне двери са представама Светог архиђакона Стефана и Светог архангела Михаила, надверја са представама Мандилиона, Недрема ног ока и Вазнесења Светог Илије, апостолски ред са попрсјима дванаесторице апостола и крст са Распећем.

напомене:

¹ О црквама брвнарама постоји обимна литература, из које издавајемо најрепрезентативније наслове: Којић Б., *Архитектура српског села Шумадије и Поморавља*, Београд 1941; Исти, *Стара градска и сеоска архитектура у Србији*, Београд 1949; Р. Павићевић-Поповић, Д. Ст. Павловић, Р. Станић, *Молитва у гори, цркве брвнаре у Србији*, Београд 1994; Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији, Саопштења V*, Београд 1962; Исти, *Старе цркве брвнаре у Србији*, Музеји 6, Београд 1951, 103–123; Исти, *Разноврсни облици и вредности уметничког изражавања код цркава брвнара у Србији*, Саопштења IV, Београд 1961, 75–88; Исти, *Српске цркве брвнаре у савезу Европе*, Саопштења XXXIV, Београд 2004, 311–320; Исти, *Заштита оронутих брвнара*, Саопштења I (Београд 1957), 87–92; Исти, *Цркве брвнаре у обновљеној Србији: 1804–1834*, у: *Пола века науке и технике у обновљеној Србији: 1804–1854; реферати са научног скупа одржаног 25. и 26. октобра 1995 / [главни и одговорни уредник Тодор И. Подгорац, Крагујевац 1996]*; Д. Ст. Павловић, Р. Ангелова, Н. К. Муцопулос, Ж. Стојка, Х. Сезкин, *Народно градитељство на Балкану*, Београд 1987; Д. Ст. Павловић, Г. Томић, *Бела црква Каранска и цркве брвнаре у њеној околини*, Београд 1960.

² Претпоставку да је над некадашњом припратом био хор изнео је : Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 129.

³ Црква у Вреоцима ро димензијама веома одговара црквама у Рачи и Даросави. Нешто је већа од цркве у Брзану, а нешто мања од Покајнице. Знатно је мања од цркве у Вранићу.

⁴ Летопис цркве у Вреоцима, б. п.

⁵ О типовима темеља код цркава брвнара видети: Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 60–61.

⁶ Упоредити, Д. Ст. Павловић, *нав. дело*, 129.

⁷ Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 129.

⁸ А. Костић, *Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830–1882)*, докторска дисертација, Одељење за историју уметности, Филозофски факултет у Београду, Универзитет у Београду, Београд 2016, 179.

⁹ Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 129; Б. Вујовић, *Цркве брвнаре у околини Београда*, Годишњак града Београда XIX, Београд 1972, 131.

¹⁰ Код појединих цркава брвнара решетке на прозорима могле су бити рађене осим од дрвета од кованог гвожђа. А. Костић, *нав. дело*, 183.

¹¹ Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 126–127, 160; А. Костић, *нав. дело*, 178.

¹² А. Костић, *нав. дело*, 178.

¹³ Л. Мирковић, *Православна литургија или наука о богослужењу православне источне цркве, Први опћи део*, Београд 1995, 99.

¹⁴ Видети: А. Костић, *нав. дело*, 183.

¹⁵ Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 129; Б. Вујовић, *Цркве брвнаре у околини Београда*, 131.

¹⁶ О типовима свећњака у црквама брвнарама: Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 83; Исти, *Разноврсни облици и вредности уметничког изражавања код цркава брвнара у Србији*, Саопштења IV, Београд 1961, 77.

¹⁷ Видети: Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 134; Д. Митошевић, *Стара црква у Лозовику*, рад у рукопису (библиотека Завода за заштиту споменика културе Смедерево), 58.

¹⁸ О симболици и значењу часне трпезе видети: М. Јовановић, *Црквено богословие*, Београд 1860, 12–13; Т. Стефановић, *Познавање цркве или обредословље*, Београд 1895, 16–17; Ј. Мирковић, *нав. дело*, 101–102; И. Димитриевски, *Историческое, догматическое и таинственное изяснение божественной литургии*, Москва 1993, 116–117.

¹⁹ Видети: Весник Српске цркве, IV, Београд 1897, 333; Д. Ст. Павловић, *Разноврсни облици и вредности уметничког изражавања код цркава брвнара у Србији*, 77.

²⁰ Т. Стефановић, *нав. дело*, 16.

²¹ Д. Ст. Павловић, *Цркве брвнаре у Србији*, 129; Исти, *Разноврсни облици и вредности уметничког изражавања код цркава брвнара у Србији*, 77.

²² А. Костић, *Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији*, 221.

²³ О иконостасу је писано у: Б. Вујовић, *Цркве брвнаре у околини Београда*, 132–133; Исти, *Уметност обновљене Србије 1791–1848*, 253.

²⁴ Летопис цркве у Вреоцима, б. п.

²⁵ Н. Макуљевић, *Литургија, симболика и приложништво: иконостас цркве Свете Тројице у Врању*, у: *Саборни храм Свете Тројице у Врању 1858–2008*, Врање 2008, 101–105.

²⁶ О симболици иконостасних преграда: П. Флоренски, *Иконостас*, Никшић 1990, 39–40; Г. Бабић, *О живописаном украсу олтарских преграда*, ЗЛУМС 11, Нови Сад 1975, 3; М. Тимотијевић, *Црква Светог Георгија у Темишвару*, Нови Сад 1996, 98–101.

²⁷ О зографско моделу црквеног сликарства видети: Б. Вујовић, *Уметност обновљене Србије*, 251–265; Р. Станић, *Сликарство икона*, у: *Молитва у Гори, цркве брвнаре у Србији*, 39–66; Н. Макуљевић, *The „zograph“ model of Orthodox painting in Southeast Europe 1830–1870*, *Balkanica XXXIV*, Belgrade 2004, 385–389; Исти, *Делатност дебарских и самоковских зографа у Босни и Херцеговини, Црној Гори и Северној Србији у XIX веку*, Проблеми на искуството 4, Софија 2015, 19–24. Исти, *Иконопис Врањске епархије 1820–1940*, у: *Иконопис Врањске епархије*, прир. М. Тимотијевић, Н. Макуљевић, Београд-Врање 2005, 21–25. А. Милошевић, *Црква Светог Илије у Смедеревској Паланци*, Смедеревска Паланка 2006, 53–57; о бугарским и македонским зографима постоје обимне студије: А. Василев, *Бугарски възрожденски маистори*, Наука и изкуство, Софија 1965; А. Николовски, *Македонските зографи од крајот на XIX и почетком на XX век*, Андонов, *Зографски и Вангеловик*, Скопје 1984.

²⁸ О културним моделима: Н. Макуљевић, *Плурализам приватности: културни модели и приватни живот Срба у 19. веку*, у: *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку: од краја осамнаестог века до почетка Првог светског рата*, прир. Н. Макуљевић, А. Столић, Београд 2006, 17–53.

²⁹ О декорацији иконостасних преграда зографских иконостаса више у: А. Костић, *Држава, друштво и црквена уметност у Кнежевини Србији (1830–1882)*, 276–280.

³⁰ Шире у: И. Гергова, *Ранният български иконостас 16–18. век*, Софија 1993, 42–43.

³¹ А. Серафимова, *Прилог проучавању иконостасних крстова на Балкану (нека запажања о иконостасном крсту манастира Црна Река)*, у: *Манастир Црна Река и Свети Петар Кориншки*, ур. Д. Бојовић, Приштина – Београд 1998, 152.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла 2017. године до 31. маја 2017. године:

Осветити:

Темеље за храм Светог великомученика Георгија у Великом Борку, Архијерејско намесништво беланичко, 22. априла 2017. године;

Темеље за храм Рођења Светог Јована Крститеља у Стојнику, Архијерејско намесништво младеновачко, 29. априла 2017. године;

Новоподигнути храм Светог великомученика Георгија у манастиру Грнчарици, 4. маја 2017. године;

Иконостас за новоподигнути храм Светог великомученика Георгија у манастиру Грнчарици, 4. маја 2017. године;

Живопис за храм Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 21. маја 2017. године;

Новоподигнути храм Светог великомученика Димитрија у истоименом манастиру у Бајчетини, 27. маја 2017. године;

Иконостас за новоподигнути храм Светог великомученика Димитрија у истоименом манастиру у Бајчетини, 27. маја 2017. године;

Новоподигнути конак за манастир Светог великомученика Димитрија у Бајчетини, 27. маја 2017. године;

Живопис за храм Светог пророка Илије у Брзану, Архијерејско намесништво лепеничко, 28. маја 2017. године.

Основати:

Српски православни женски манастир Светог великомученика Димитрија у Бајчетини;

Прогласити:

Томислава и Драгицу Николић ктиторима манастира Светог великомученика Димитрија у Бајчетини;

Одликовати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Славишу Поп Лазића, привременог пароха раљског у Раљи, Архијерејско намесништво космајско;

Протојереја Миолорда Лазића, пензионисаног пароха четвртог младеновачког у Младеновцу, Архијерејско намесништво младеновачко;

Чином протојереја

Јереја Милана Дрочића, привременог пароха првог баћевачког у Баћевцу, Архијерејско намесништво беланичко;

Протонамесника Александра Бороту, привременог пароха другог крагујевачког при храму Силаска Светога Духа (Стара црква) у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Протонамесника Драгана Симоновића, привременог пароха четвртог крагујевачког при храму Силаска Светога Духа (Стара црква) у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Протонамесника Радивоја Стојадиновића, привременог пароха вреочног у Вреоцима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско;

Јереја Веселина Селенића, привременог пароха брзанског у Брзану, Архијерејско намесништво лепеничко;

Достојанством протонамесника

Јереја Марка Стевановића, привременог пароха поповићког у Поповићу, Архијерејско намесништво космајско;

Јереја Николу Илића, привременог пароха јунковачког у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко;

Јереја Миломира Тодоровића, привременог пароха другог јагодинског при храму Светих апостола Петра и Павла у

Јагодини, Архијерејско намесништво беличко; Јереја Ивана Теодосића, привременог пароха првог аранђеловачког при храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу (Врбичка црква), Архијерејско намесништво орашачко; Јереја Срђана Кандића, привременог пароха драгоцветског у Драгоцвету, Архијерејско намесништво беличко.

Орденом Светог Саве I степена

Томислава и Драгицу Николић из Крагујевца;

Орденом краља Милутина

Живорада Милосављевића из Сопота;

Орденом Светог Симеона Мироточивог

Мирослава Михајловића из Јагодине;

Ненада Пауновића из Вреоца;

Орденом Војска Карађорђа

Предузеће Лава Комерц из Глумча.

Архијерејском граматом признања

Верољуба Стевановића из Крагујевца;

Милоша Раденковића из Ратине;

Миодрага Миљоковића из Оцака;

Савет месне заједнице у Вреоцима;

КУД *Диша Ђурђевић* из Вреоца;

Црквеноопштински управни одбор у Вреоцима;

ЈП *ЕПС Колубара* из Вреоца;

Томислава Николића;

Драгицу Николић;

Николу Рељу;

Мирослава Лазовића;

Мирка Дуброју;

Радослава Босиљчића;

Бобана Банковића;

Милинка Савића;

Горана Којовића;

Стефана Стефанова;

Слободана Тешића;

Мирољуба Стаменковића;

Миланку Николић;

Славицу Кезуновић;

Марка Радаковића;

Наду Веселинов Земски;

Јована Чоловића;

Предрага Микића;

Николу Ђоковића;

Марка Ђоковића;

Драгомира Ацовића;

Војислава Миловановића;

Недељка Тењовића;

Зорана Дробњака;

Желимира Шапоњића;

Часлава Драшковића;

Братислава Лазарчевића;

Љубишу Маринковића;

Манолчу Борисова;

Станоја Поповића;

Милију Радовића;

Панајота Јорданова;

Митка Паргалоског;

Гордану Дражић;
 Драшка Нешковића;
 Драгана Јовановића;
 Владимира Радоњића;
 Биљану Велиновић;
 Здравка Јовановића;
 Јожефа Фехера;
 Ненада Тодоровића;
 Вучића Јуришевића;
 Пламена Минчева;

Архијерејском граматом захвалности

Предузеће *Градинг* д.о.о. из Параћина;
 Жарка Јовановића из Колара;
 Вељка Вулића из Колара;
 Владана Радовановића из Јагодине;
 Ненада Милошевића из Колара;

Архијерејском захвалницом

Живка Ковановића из Јагодине;
 Милоша Козлину из Маршића;
 Милоша Газибару из Маршића;
 Миљка Ђурђевића из Маршића;
 Милана Трифуновића из Маршића;

Мирослава Солунца из Лапова;
 Драгослава Панића из Лапова;
 Кринку Козлину из Маршића;
 Ану Павловић из Крагујевца;
 Драгана Микића из Лапова;
 Милана Јовића из Никшића;
 Радослава Васића из Драгова;
 Мирослава Петровића из Крагујевца;
 Александра Ристића из Ваљева;
 Зорана Швиковића из Крагујевца;
 Мирјану Пејовић из Крагујевца.

Укинути казну:

Протојереју ставрофору Радовану Ракићу, пензионисаном пароху јагодинском при храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко, забране свештенослужења, са 5. мајом 2017. године.

Упокојо се у Господу:

Протојереј ставрофор Ђорђе Ђукановић, привремени парох први бреснички у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла 2017. године до 31. маја 2017. године

АПРИЛ 2017:

1. април 2017:

Служио Златоустову Литургију у цркви Силаска Светог Духа у Бањевцу и месног пароха Милана Дрочића одликовао протојерејским чином;

Посетио Мељак ради надгледања радова на градњи цркве Светог Јована Крститеља;

Посетио у Вранићу Момчила Тришића, члана Епархијског савета Шумадијске епархије.

2. април 2017:

Служио Василијеву Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини;

Присуствовао у манастиру Дивостину предавању др Владана Таталовића *Покајање у причи о оцу и два сина (Лк 15, 11-32)*.

3. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у манастиру Каленићу – исповест свештенства Архијерејског намесништва левачког. На братском састанку свештенства читан је богословски реферат *Значај молитве за пастира* свештеника Драгише Богичевића;

Посетио Белушић ради надгледања текућих радова на црквама Светог великомученика кнеза Лазара и Светих врачава Косме и Дамјана.

4. април 2017:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;

Рад и пријем у Епархијској канцеларији.

5. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу – исповест свештенства Архијерејског намесништва орашачког. На братском састанку свештенства читан је богословски реферат *Оче сагреших небу и теби (Лк 15, 11-32)* ђакона Немање Искића;

Примио Саву Степановића из Париза.

6. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу – исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког. На братском састанку свештенства читан је богословски реферат *Рај и пакao* јереја Бојана Вићовца;

Примио заинтересоване добротворе за обнову манастира Пиносаве.

7. април 2017 – Благовести:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве.

8. април 2017:

Служио Литургију у цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама;

Посетио Његову Светост Господина Иринеја, патријарха српског, поводом крсне славе;

Вечерња богослужења поводом Врбице у Саборној крагујевачкој цркви;

Посетио протојереја ставрофора Миладина Михаиловића, архијерејског намесника опленачког, поводом крсне славе.

СТУДИЈА

9. април 2017 – Цвети:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Присуствовао у манастиру Дивостину предавању др Здравка Јовановића *Учење отаца о Очовечењу и Васкрсењу Сина Божијег*.

10. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. април 2017:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио опело протојереју Ђорђу Ђукановићу у цркви Васкрсења Господњег на крагујевачком гробљу Бозман.

13. април 2017 – Велики четвртак:

Служио Василијеву Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Служио богослужења Великог четвртка у Саборној крагујевачкој цркви;

Прочитао Васкршњу посланицу за медијске установе.

14. април 2017 – Велики петак:

Служио богослужења Великог петка у Саборној крагујевачкој цркви.

15. април 2017 – Велика субота:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Приједи у Епархијској канцеларији.

16. април 2017 – Васкрс:

Служио Васкршње јутрење и Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Служио Пасхално вечерње у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

17. април 2017 – Васкршњи понедељак:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

18. април 2017 – Васкршњи уторак:

Освештао, по благослову Његовог преосвештенства Господина Иринеја, епископа бачког, војну цркву Светог Стефана Штиљановића у новосадској касарни Војске Србије „Александар Берић“. У новоосвећеној цркви служио Литургију на којој је саслуживао Његово преосвештенство Господин Иринеј, епископ бачки.

19. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Луке Кримског у Заводу за збрињавање одраслих у Малим Пчелицама;

Присуствовао отварању изложбе *У сусрет руском цару* у Народној музеју у Крагујевцу.

20. април 2017:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. април 2017 – Живоносни Источник, слава Шумадијске епархије:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама.

22. април 2017:

Служио Литургију у Дому културе у Великом Борку и освештао темеље за нову цркву Светог великомученика Георгија у овом селу;

Венчао у цркви Светог Илије у Вранићу Милоша Станимировића и Босиљку Шаренац.

Посетио село Бабе ради надгледања радова на изградњи Епархијске куће.

23. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Томе у Крагујевцу – Илићево.

24. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. април 2017:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Посетио Селевац ради надгледања радова на живописању цркве Светог Атанасија Великог.

28. април 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Примио Томислава Николића, председника Републике Србије, и његову супругу Драгицу, ради договора о освећењу задужбинске цркве породице Николић Светог великомученика Димитрија у Бајчетини.

29. април 2017:

Служио Литургију у Стојнику код Младеновца и освештао темеље за нову цркву посвећену Рођењу Светог Јована Крститеља.

Служио опело Надежди Лазић у цркви Светог Луке на младеновачком гробљу;

Служио бденије у цркви Светих жена Мироносица на крагујевачком Варошком гробљу.

30. април 2017:

Служио Литургију у цркви Светих жена Мироносица у Винчи и пререзао славски колач поводом црквене славе.

МАЈ 2017:

1. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аедром;

Посетио, у пратњи протојереја ставрофора Миће Ђирковића, архијерејског намесника орашачког, Његово преосвештенство Господина Василија, епископа сремског и Инђију;

Посетио манастир Тресије ради надгледања радова на живописању манастирске цркве;

Посетио Аранђеловац и утврдио начин израде фасаде цркве Светих апостола Петра и Павла.

2. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Марка у Великим Црљенима током које је крстио Јелисавету, кћерку месног пароха Александра Глишића. Саслуживао Његово преосвештенство Господин Георгије, умировљени епископ канадски.

3. мај 2017:

Служио Литургију у манастиру Денковцу и пререзао колач поводом славе манастирског параклиса;

Саслуживао на опелу Сретену Карићу на београдском Новом гробљу.

4. мај 2017:

Освештао новоизграђену цркву посвећену Светом великомученику Георгију у манастиру Грнчарици, затим служио Литургију.

5. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио бденије у манастиру Светог великомученика Георгија на Липару.

6. мај 2017 – Ђурђевдан:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу и пререзао славски колач поводом славе цркве;

Присуствовао у Народном музеју у Крагујевцу отварању изложбе *Ордени и хералдика у Карађорђевом дому*.

7. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедервској Паланци.

8. мај 2017 – Свети апостол и јаванђелиста Марко:

Служио Литургију у цркви Светог апостола и јаванђелиста Марка у Вучићи и пререзао славски колач поводом црквене славе;

Посетио Рудовце и утврдио распоред живописања цркве Вазнесења Господњег у овом селу;

Крстио у цркви Светог Саве на Липару (у Трбушници) Томислава, сина протојереја Милана Магића, пароха у Барошевцу, и близанце Гаврила и Михаила, синове свештеника Милоша Митровића, пароха у Венчанима;

Посетио село Петку код Лазаревца ради надгледања текућих радова на цркви Свете Петке.

9. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Брсеница и пререзао славски колач поводом црквене славе;

Служио бденије у цркви Спаљивања моштију Светог Саве у Барајеву и пререзао славски колач поводом црквене славе.

10. мај 2017 – Спаљивање моштију Светог Саве:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аедром и пререзао славски колач поводом црквене славе.

11. мај 2017:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;

Учествовао у раду Одбора за изградњу храма Светог Саве на Врачару у Београду чија је седница одржана о овом храму; Крстио у Старој цркви Танасија, сина Драгомира и Иване, унука проте Саве Арсенијевића.

12. мај 2017 – Свети Василије Острошки:

Служио Литургију и чин Свете тајне јелеосвећења у манастиру Каленићу;

Служио годишњи парастос кнезу Александру Карађорђевићу у порти цркве Светог великомученика Георгија на Опленцу.

13. мај 2017:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;

Допутовао у манастир Пећку патријаршију – учествовао на бденију поводом почетка редовног заседања Светог архијерејског сабора СПЦ.

14. мај 2017:

Саслуживао, са архијерејима СПЦ, Његовој светости Господину Иринеју, патријарху српском, на Литургији у манастиру Пећкој патријаршији поводом почетка редовног заседања Светог архијерејског сабора СПЦ;

Посетио, са патријархом и архијерејима, Крушевац и Његово преосвештенство Господина Давида, епископа крушевачког;

Долазак у Патријаршију СПЦ у Београду на заседање Светог архијерејског сабора.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

15 – 24. мај 2017:

Учешће у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

21. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима и освештао живопис ове цркве; прослава двестогодишњице подизања цркве брвнаре Ваведена Пресвете Богородице у Вреоцима.

25. мај 2017 – Вазнесење Господње:

Служио Литургију у манастиру Саринцу и пререзао колач поводом славе манастирске цркве;

Посетио Бајчетину ради надгледања припрема за освећење цркве Светог великомученика Димитрија.

26. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Примио у Владичанском двору у Крагујевцу Његову светост Господина Иринеја, патријарха српског, Његово високопреосвештенство Господина Јована, митрополита белогородског и старосолског из Московске патријаршије, Његово високопреосвештенство Господина Порфирија, митрополита загребачко-љубањског, Његово преосвештенство Господина Иринеја, епископа бачког, игумане манастира Хиландара и Зографа Методија и Амвросија и друге госте за које је припремио вечеру и конак.

27. мај 2017:

Саслуживао на освећењу цркве Светог великомученика Димитрија у Бајчетини и на Литургији у новоосвећеној цркви, задужбини председника републике Србије Томислава Николића, Његовој светости Господину Иринеју, патријарху

српском, са Његовим високопреосвештенством Господином Јованом, митрополитом белогородским и старосолским из Московске патријаршије, Његовим високопреосвештенством Господином Порфиријем, митрополитом загребачко-љубањским и Његовим преосвештенством Господином Иринејем, епископом бачким. Председнику Николићу и његовој супрузи уручио грамате прогласивши их ктиторима ове цркве.

28. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Брзану и освештао живопис ове цркве. Саслуживао игуман хиландарски Методије;

Пререзао у Саборној крагујевачкој цркви славски колач хору ове цркве.

29. мај 2017:

Саслуживао Његовом преосвештенству Господину Василију, епископу средњом, на Литургији у цркви Светог великомученика Димитрија у Даљу – сахрана блаженопочившег Лукијана, епископа осечко-пољског и барањског;

Саслуживао Његовом високопреосвештенству Господину Порфирију, митрополиту загребачко-љубањском на опелу владици Лукијану.

30. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. мај 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕТА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УБИ У ЊЕГА”

ПАРАКЛЕТОС - УТЕШИТЕЉ

Постоји у Светом Писму Новог Завета дивна грчка реч за Светог Духа, која се заиста не може лако превести на друге језике. То је реч Параклетос. Господ Исус Христос помиње реч Параклетос у Јеванђељу по Јовану, глава 14, стих 16, где каже: „И ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утешитеља да буде са вама довека.“ Реч Параклетос се код нас преводи на разне начине, најчешће као „Утешитељ“, „Помогац“, „Заступник“, „Саветник“, „Пријатељ“, „онај који стоји крај тебе“. Сви ти преводи су добри, али ни један не покрива сву пуноћу значења изворне речи. Параклетос, баш као и љубав, је нешто са много дивота. Све те, али и друге речи су као многе прелепе ивице дијаманта, а сам дијамант је нешто као улога Светог Духа у нашим животима.

Један од познатих учењака који се баве изучавањем и тумачењем Јеванђеља по Јовану, отац Рајмонд Браун, сматра да не треба преводити реч Параклетос, већ треба да је користимо такву каква и јесте, на грчком. И Православна Црква би могла да се сложи са њим, јер увек ословљава Светог Духа као Параклетос у највише коришћеној од свих молитви (а то је молитва *Царе небески*) које упућујемо Светом Духу. Параклетос би дословно могао да се преведе као „позвани да помогне“, а баш то Свети Дух и јесте.

Свети Дух стоји крај нас:

- као сведок наше одбране;
- као заступник који треба да изложи случај;
- као пријатељ позван да пружи потребни савет;
- као лекар позван да излечи;
- као охрабритељ позван да утеши и улије наду;
- као свемоћни, позван да пружи снагу.

Из књиге *Витамини за духовни раст*, Ентонија М. Кониариса

*Царе небески, Утешитељу,
Душе истине, који си свуда и све
испуњаваши, ризнице добара и дава-
оче живота, дођи и усуди се у нас,
и очисти нас од сваке нечистоте, и
спаси Благо, душе наше.*

КУЦАЊЕ НА ВРАТИМА

Желео бих да са вама поделим речи које сам својевремено чуо од једне медицинске сестре. Она говори:

„Када сам радила у болници као медицинска сестра на дечијем одељењу, пре него што бих послушала децу, ставила бих им стетоскоп на уши да сами чују своје срце. Њихове очи су увек показивале изненађење. Али ни једно дете није реаговало као четворогодишњи Дејвид. Полако сам му ставила стетоскоп на уши и питала га: Шта мислиш, шта је ово? Он је готово саставио обрве и подигао поглед, као да се изгубио у мистерији откуцаја које је слушао у својим грудима. А онда му се лице чудесно озарило и упитао је: Да ли то Исус куца? Насмејала сам се. Негде, вероватно на веронауци, Дејвид је слушао онај леп, стари опис како Исус стоји на вратима нашег срца и куца. Слатки малишан! Био је сасвим у праву. У сваком срцу је благи, непрекидни звук Исусовог куцања. Јер Исус

долази сваком од нас, сваког дана, и жели да са нама подели своје тренутке. А можда само они са вером малог Дејвида, који га чују упркос ужурбаном свету... отворе врата.“

Иако можда одбијамо да творимо врата Христу, постоји нешто што не можемо да урадимо – да се отарасимо Исуса. Он остаје неизбежни Христос, неизбежан као и откуцаји нашег срца. Куца, непрестано, истрајно, стрпљиво куца. Он ће непрестано куцати све до дана нашег последњег откуцаја срца. Тада ће и Он покуцати последњи пут. Нико не може да каже када ће Он последњи пут покуцати, али после тога куцања више неће бити. До тада биће одлучено о нашој вечној судбини. Он данас куца као Спаситељ, али сутра ће покуцати као Судија. Док седите имолите се у тишини, послушајте своје срце и реците: Господе, Исусе Христе, чујем те да куцаш кроз моје откуцаје срца. И ево, отварам Ти врата широм. Уђи и вечерај са мном.

МАЛИ ЉУДИ ВЕЛИКОГ СРЦА

Ђаци Основне школе „Јован Поповић“ из Крагујевца и Шумарица нису остали слепи и глуви на несрећу њихових вршњака и свих људи који су страдали у поплавама.

Поучени речима Христовим: „Да не зна левица шта чини десница!“ (Мт 6, 3) одмах су почели прикупљати хуманитарну помоћ за угрожене у поплавама. Слушајући на часовима веронауке приче „О Милостивом Самарјанину“ и „О лепти једне удовице“ свакоме од њих је заиграло срце, а код неког се појавила и суза саосећаја за све страдале људе.

Тих дана није било ни уобичајене граје по школи већ су сви тихо и без много помпе доносили за оне који немају ништа. Није било подела на оне који похађају веронауку и на оне који похађају грађанско васпитање, сви смо заједно држали часове подсећајући једни друге на боголикост и христоликост људског бића, као и то да је наша савест мерило наше људскости. Ти су часови били најважнији у животу и нама и ђацима и они су уродили плодом, јер се велика помоћ скупила за само неколико дана.

Помоћ се састојала у свему што је најнеопходније за живот у егзодусу! Било је у тим пакетићима љубави и понеко писмо са кривим словима, али правом љубављу која заиста показује да ти мали људи имају велика срца и да заиста испуњавају ону заповест Христову, да ако љубав имамо међу собом по томе ће познати сви да смо Његови ученици (Јн 13, 35).

Решили смо да заборавимо то да смо помогли како би опет били у могућности да помогнемо, „јер је блаженије давати неголи примати“ (Дап 20, 35).

Решили смо и ово да напишемо не ради похвале, него да сви виде колика је људскост мале деце према свим страдалима, јер се једино љубав дељењем умножава!

Марко Арсенић, вероучитељ

СВЕТИЊА ЉУДСКОГ ТЕЛА

Помислите како је диван овај храм саздан од Бога – људско тело! Узмите, на пример, слезину. Њена улога је да преузима милионе црвених крвних зрна која се свакодневно троше, да обнови гвожђе у њима и врати га у крвоток, који га даље

Помислите на срце – мишићну масу која прави сто хиљада откуцаја сваког дана, и сваких двадесет четири сата направи толико енергије да би се терет тежак две фунте могао подићи до висине од дванаест миља, баш као што за исто време потисне

десет тона крви кроз око сто хиљада миља цеви. Тај невероватан мишић пумпа крв кроз невероватно растојање артерија и вена сваке двадесет три секунде, подижући педесет тона крви између два изласка сунца.

Замислите још једног члана тог Божијег храма – људског тела – тј. мозак са његових девет милијарди и двеста милиона нервних ћелија, а свака од њих је сложенија од најсложенијег рачунара који човек може да направи.

Није никакво чудо што је велики писац Вилијем Шекспир рекао да је човек ремек дело племенитог порекла, неограничених способности, задивљујућег облика и покрета налик анђелу.

Лако је закључити да то и такво људско тело није створено да буде тамница или отпад, већ храм у коме ће се настанити живи Бог. Осим Њега, други немају право да ту станују. Ако би се то догодило, дошло би до јада, несреће, пакла. Јер ми смо храм живог Бога.

носи до коштане сржи, где се стварају нове ћелије. Ако та функција пропадне, тај мали делић гвожђа недостаје и ви патите од недостатка гвожђа, од болести која се зове анемија.

ЧУДА СУ МОГУЋА

Неколико записа деца из школе „Херој Радмила Шишковић“ из Смедеревске Паланке на тему „Чуда“

Чуда се дешавају

Чуда се дешавају сваки дан, само што их ми не примећујемо. Мени се једном десило једно чудо.

Када сам био мали, јако сам желео пса и на седмом рођендану сам добио куцу. Звао се Јуниор. Он и ја смо били најбољи другови. Био је јако мали и трапав. Када је напунио три месеца, добио је јако озбиљну болест, мислио сам да га више никада нећу видети. Неколико дана му је било јако лоше, али ја се нисам одвајао од њега и бринуо сам се о њему. Срећом, десило се чудо и мој Јуниор је оздравио.

То је био мој најбољи дан у животу. Од тог дана верујем да се чуда дешавају.

Душан 3,

Шта је за мене чудо

Постоје два разичита чуда. Прво чудо је добро чудо, а друго је тужно чудо, на пример када неко ко је нама драг умре.

За мене би било чудо да ме мој тренер пошаље на Првенство Србије. Сви би ме гледали. Имала бих српски грб на шортсу и мајици. Такмичила бих се у дисциплини 800м и освојила бих злато, и била срећна!

Чуда се стално догађају онима који у чуда верују!

Ружица 3,

Од чега бих се зачудила

Сви се у животу нечему чудимо. У ствари, нечему што нам никада неће бити јасно.

Мој прадеда већ четири године није међу живима, али мој брат и ја имамо неки осећај да нас он види, пази и надгледа. Мислимо да је на небу и да је он наш Анђео чувар.

Страшно бих се зачудила ако бих једног дана чула његов глас. Тај промукли, старачки глас који памтим како нас дозива, и тада бих се јако зачудила, а можда и уплашила.

Петра 3,

Шта је за мене чудо

Као и за друге, и за мене је чудо много тога, али највеће чудо је да ми мама и тата купе коња.

Једног лепог коња, црне боје, али да буде дечак. Звао би се Мистрал. Све другарице и другари би ми завидели на томе. Са њим бих била сваког дана. Водио би ме до школе. И од тога дана заједно бисмо радили све што бих зажелела.

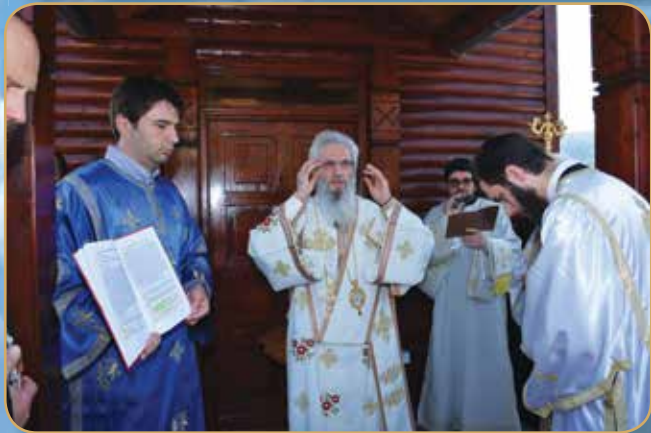
Нека чуда су ипак могућа, ако их јако желимо.

Катарина 3,

*Душан!
5. Месец*

фото репортажа

Освештана црква у Кољару крај Јагодине

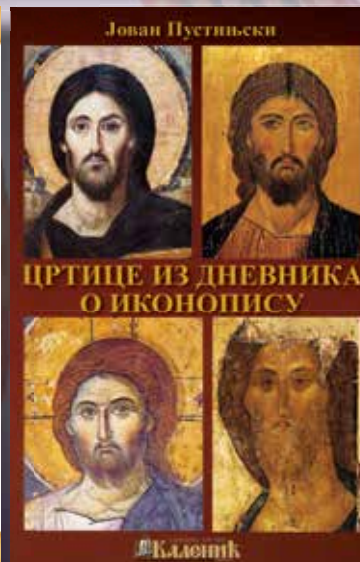
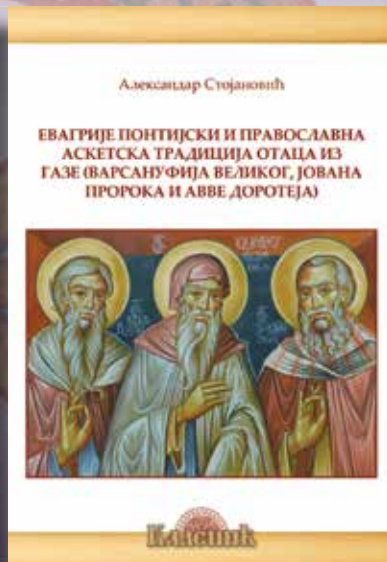
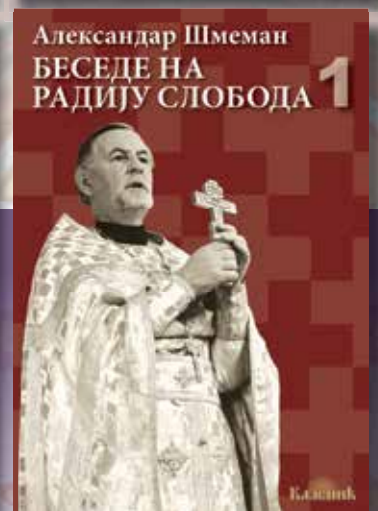
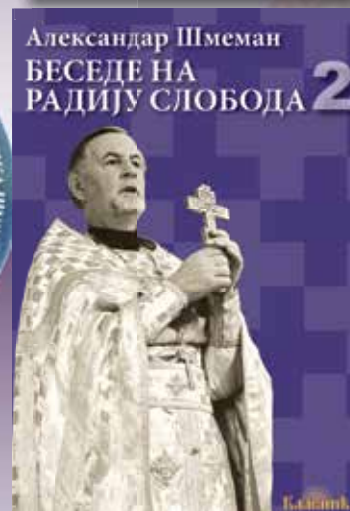

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

НОВА ИЗДАЊА

потражите
наш нови
каталог

